forfatteren

DANSK FORFATTERFORENING NO. 03 2021

Statens investering i litteratur

※ Et parløb hen mod den bedste bog ※ Grønspættebog for nye selvstændige ※

Ikke helt ved siden af

※

AF MORTEN VISBY, FORMAND FOR DANSK FORFATTERFORENING

Vi har nu haft fire år med den digitale biblioteksafgift, og som aftalt fra første færd har Kulturstyrelsen igangsat en evaluering af ordningen. Forfatterforeningen er naturligvis dybt involveret heri, både via bestyrelsen og via vores bibliotekspolitiske udvalg.

Et af de vigtigste hensyn, da vi i sin tid var med til at udforme forsøgsordningen med bibliotekspenge også for e-bøger og lydbøger, var behovet for at sikre bredden og stabiliteten i biblioteksafgiften som helhed. Indførelsen af den digitale del måtte ikke ødelægge de fine balancer, der har gjort biblioteksafgiften så velfungerende gennem årene. Jeg er rigtig glad for at kunne skrive, at de første overordnede tendenser tyder på, at det er lykkedes at få indfaset den digitale ordning uden at destabilisere helheden. Vi har opnået det, at afgiften nu også afspejler lånernes adgang til vores e-bøger og lydbøger, men vi har samtidig undgået, at støttemidlerne, med vilde udsving fra år til år, samledes om få, stærkt populære titler. Sidstnævnte er ikke sket. Også digitalt har vi nemlig set et meget sammensat udlånsbillede, hvor langt den største klump af udlånet lader til at fordele sig over rigtig mange forskellige titler med relativt få udlån hver. Det er godt.

Ud over at evalueringen ikke er færdig endnu, og at der i øvrigt er en række delaspekter, vi skal se nærmere på, hører der også et stort forbehold med til ovenstående. Den relative stabilitet, der indtil videre aftegner sig i den digitale biblioteksafgift, beror ikke kun på selve udregningsmodellen i støtteordningen. Den beror i høj grad også på den ro, der har hersket om eReolen under indfasningen af de digitale bibliotekspenge. Det har været en periode, hvor biblioteker og forlag har været langt bedre end tidligere til at enes om at få en meget stor del af den samlede titelmasse med i eReolen på nogle vilkår, som begge parter har kunnet leve med – indtil videre.

Det er denne alsidighed – kombineret med en styring af eReolen ved hjælp af mere formidlingsbestemte algoritmer, end det kommercielle streamingmarked excellerer i – der er forudsætningen for en digital biblioteksafgift med den bredde og stabilitet, vi har behov for som forfatterstand. Det er imidlertid ikke noget, vi kan tage for givet. Især ikke med de potente raketmotorer, der har sendt det digitale udlån på himmelflugt i coronatiden.

Derfor er det bydende nødvendigt, at vi passer gevaldigt på, når vi som det måske vigtigste led i den her evaluering skal se på spørgsmålet om, hvor stor en andel af bibliotekspengene der overhovedet skal afsættes til e-bøger og lydbøger. ※

Forfatteren
ISSN 0105-0753
Nr. 03-2021, 80. årgang
Udgives af
Dansk Forfatterforening

Ansvarshavende:
Morten Visby

Redaktør:
Lene Møller Jørgensen
redaktor@danskforfatterforening.dk

Bladudvalg:
Lene Møller Jørgensen,
Birte Kont (S),
Anne Zenon (S-suppl.),
François-Eric Grodin (DOF),
Gunnar Wille (BU-suppl.),
Jette Rydahl Sørensen (BU),
Zarah Juul (Ill.-suppl.),
Linda Karen Prahl Jørgensen (L),
Cindy Lynn Brown (L),
Tomas Björnsson (Ill.),
Jørgen Burchardt (F).

Grafisk design:
salomet grafik & Pernille Kleinert
Grafisk tilrettelæggelse:
salomet grafik/Mette Salomonsen

Forsideillustration:
Anya Winqvist

Tryk:
Plum Tree Press

Indsendte bidrag dækker ikke nødvendigvis redaktionens holdninger.
Eftertryk af artikler er tilladt med kildeangivelse.
Eftertryk af illustrationer er ikke tilladt.

Forfatteren udkommer fire gange årligt. Abonnement tegnes gennem Dansk Forfatterforening, pris: kr. 525.

Deadline til dette nummer
var 17. august
Udgivelse 16. september

04-21:	Deadline 9. november Udgivelse: d. 9. december
01-22:	Deadline 4. februar Udgivelse: 3. marts

Småt & godt
4-5

TEMA
Statens investering i litteratur
6-17

Et år med tegneserier
18-19

Et parløb hen mod den bedst mulige bog
20-23

Frit Rum
24-25

Research er et kluddermor-net af farvede tråde, der redes ud i skriveprocessen
26-31

Grønspættebog for nye selvstændige
32-33

Den industrielle bog
34-36

Juristen
37

Kalender
38

Portfolio
Salma Ahmad
Bagsiden

ANYA WINQVIST, f. 1974, har skabt forsiden og temaillustrationerne. Hun er forfatter og illustrator, uddannet digital projektleder og har arbejdet med digital børnekultur, bl.a. på DR. Hun debuterede sidste år som forfatter, illustrator og grafiker i ét og samme værk, billedbogen *Den dér krop*.

JOBSKIFTE

Farvel til Joy Mogensen

Ane Halsboe-Jørgensen har som bekendt overtaget Kulturministeriet efter Joy Mogensen, der har valgt at forlade Christiansborg og landspolitik. Ane Halsboe-Jørgensen vil "tage handsken op efter Joy Mogensen" og fortsætte arbejdet med bl.a. en af Joy Mogensens mærkesager, musikskolerne, ligesom hun vil "lægge arm med nogle af de største techgiganter i kampen for fællesskab og demokrati". Den nye minister understregede også over for Politiken, at der stadig er områder i kulturlivet, der ikke er kommet på benene efter pandemien. ※

DIGITALT

Antallet af fysiske udlån på bibliotekerne er på vej tilbage til normalen efter corona

Sidste år faldt det fysiske biblioteksudlån med 27 procent. Og i april i år, da samfundet genåbnede efter den anden store corona-nedlukning, var biblioteksklånerne længe om at vende tilbage til det fysiske materiale på bibliotekerne. Tal fra Danmarks Statistik viser, at der, den første uge efter at bibliotekerne åbnede igen, var 55 procent færre udlån end i en normal gennemsnitsuge. Antallet af udlån er dog ved at komme tilbage til det normale igen. ※

LYD

Læserne har for alvor fået øjne og ører op for eReolen

På landsplan voksede udlån af lyd- og e-bøger med halvtreds procent fra 2019 til 2020 – fra fem millioner digitale udlån til 7,5 millioner. Og selvom det fysiske udlån er tilbage og næsten normalt igen, som beskrevet andetsteds på siden, så fortsætter stigningen i antallet af digitale udlån samtidig.
Direktør i Danmarks Biblioteksforening Michel Steen-Hansen forventer faktisk også en stigning i det fysiske udlån.
"Vi oplever en øget lyst til at læse, som vi ser forstærket af coronakrisen. Det er nok gået op for rigtig mange, hvad litteraturen kan.
At den kan røre os, føre os andre steder hen og give os et refleksivt rum i en hverdag, der går stærkere og stærkere," siger han til bloggen Biblioteksdebat. ※

BOGFORUM 2021

Så er der Bogforum i Bella igen – billetter skal købes på forhånd

Fra fredag d. 5. til søndag d. 7. november er det store bogmarked åbent igen med forfattermøder, interviews og events. Der vil dog være loft over antallet af billetter, ligesom billetten skal købes på forhånd for at undgå lange og tætte køer. Meget vil dog være, som det plejer, f.eks. kåring af årets Bogforums Debutantpris. ※

PRIS

Den store faglitterære pris bliver uddelt på Bogforum i år

Det er den faglitterære gruppe i Dansk Forfatterforening, der uddeler prisen, som finansieres af Projektstøtteudvalget for Litteratur under Statens Kunstfond. Den tildeles en forfatter, som har gjort fagligt vanskeligt stof tilgængeligt for et bredt publikum. Sidste år modtog sagaforsker og lektor Annette Lassen den faglitterære pris. Fredag kl. 15 uddeler den faglitterære gruppe prisen på Bellascenen, og gruppen har også en stand tæt på scenen, Stand E Syd-004. ※

PROCENTER

Boghandler giver rabat til medlemmer af Dansk Forfatterforening

Odenseboghandlen Kjærs Bøger i Klaregade og de to københavnerboghandler Tranquebar i Borgergade og Thiemers Magasin i Tullinsgade giver ti procent på bogindkøb, når du viser dit medlemskort. Hold øje med DFF's hjemmeside – listen bliver udvidet med flere butikker i den kommende tid.※

VOKSEVÆRK

Det går ret godt for forlagsbranchen

Lindhardt og Ringhofs lydbogsforlag, Saga Egmont, bliver nu Tysklands største lydbogsforlag. Saga Egmont har nemlig opkøbt lydbogsforlaget Audiobuch Verlag oHG, som har Tysklands største lydbogskatalog, med over 5.000 titler på tysk.
"Tyskland er Europas vigtigste bogmarked. Her forventer vi en markant vækst, i takt med at digitaliseringen tager fart, og streaming bliver mere udbredt," siger Lasse Horne, forlagsdirektør for Saga Egmont, til Kulturmonitor. Lydbøger har i mange år været meget populære i Tyskland, og den tendens oplever vi også herhjemme og i resten af Norden. ※

Det er et ensomt job at være forfatter. Men Louise og jeg kan glæde os lige meget over en god modtagelse. Vi kan dele glæden, og det er der egentlig ganske få mennesker, man kan det med. Selvfølgelig er der en masse, der hepper, men der er ingen jalousi mellem Louise og mig.

Charlotte Weitze om sit samarbejde med seniorredaktør Louise Køningsfeldt.

Læs dobbeltinteviewet med de to på side 20.

Foto: Lea Meilandt

100.000 KRONER

Den bulgarske forfatter Georgi Gospodinov modtog årets Zinklarpris

Zinklarprisen på 100.000 kroner uddeles til en dansk eller en udenlandsk novelleforfatter, og om Georgi Gospodinovs forfatterskab siger juryen bl.a.:
"Med sine korte historier, publiceret i de mest forskellige sammenhænge, har Georgi Gospodinov flyttet ved grænserne for, hvad en novelle kan være, og hvordan en historie kan fortælles."
Zinklarprisens midler stammer fra den nu afdøde novelleforfatter Finn Zinklar (1923-2010), der testamenterede størstedelen af sin formue til formålet. Han arbejdede i regnskabsafdelingen på Toms Fabrikker, men levede et parallelliv som forfatter til mere end 100 ugebladsnoveller, fortrinsvis kriminalhistorier, som blev bragt i ugebladet Hjemmet. Finn Zinklar levede beskedent, blev aldrig gift, fik ingen børn, og med prisen ønskede han at fremme og hylde novellen som litteraturform.
En af Georgi Gospodinovs novellesamlinger, *Blinde Vajsja og andre noveller*, findes på dansk ved Helle Dalgaard. ※

KONKURRENCER

Skriv vinderbøger – til børn og voksne

Forlaget Lindhardt og Ringhof har udskrevet hele to store bogkonkurrencer i år – dels en børnebog, dels en krimi for voksne.
Krimikonkurrencen lokker med en præmie på 250.000 kroner, en fysisk bogudgivelse herhjemme og som digital bog på ti forskellige sprog. Deadline d. 1. december 2021.
Den kommende vinder af børnebogskonkurrencen fra Carlsen må nøjes med en præmie på 50.000 og trykt udgivelse i Danmark. Carlsen er på jagt efter nye forfatterstemmer og historier om had og kærlighed, liv og død, himmel og helvede. Og helst fortalt med lidt humor til børn på mellem otte og tolv år og deres voksne. Deadline d. 31. december 2021. ※

Statens investering i litteratur

Statens Kunstfond investerer hvert år 50 millioner kroner i litterære events, festivaler, oplæsninger, projekter og forfatterskaber. Uden statslig støtte og investeringer ville produktion, mængde og variation i udbuddet af dansksproget litteratur være ilde stedt.
Det har forfatterstanden vidst i årevis, og en omfattende rapport om Kunstfondens betydning for dansk litteratur dokumenterede det sidste år.
Over de følgende sider sætter vi ord og ansigter på kunstnere, festivalledere og projektmagere, som fortæller, hvordan de forvalter investeringen fra Statens Kunstfond.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

ILLUSTRATION: ANYA WINQVIST

Arbejdsro, anerkendelse, nedtur

Et arbejdslegat fra Statens Kunstfond udløser mange følelser. Det kan betyde et sporskifte i livet, mad i maven eller fornyet mod på litteraturen. Et afslag kan betyde det modsatte – mismod og håbløshed. Vi taler med **fire kunstnere** om at få arbejdslegat eller ej.

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Du har desværre fået afslag på din ansøgning.

Når den besked fra Legatudvalget for Litteratur lander i indbakken, er der lagt op til en møgdag. Ud over afslaget får ansøgeren også at vide, at der har været mange kvalificerede ansøgere – og legaterne er gået til dem, der lever bedst op til en række krav. Blandt kravene er f.eks. "sprogbeherskelse", 'håndværksmæssig mestring såsom "streg, komposition, plot, struktur og musikalitet" og "kunstnerisk nysgerrighed og mod".

Av, av. Det mere end antyder, at din tekst, tegning eller oversættelse åbenbart ikke kvalificerede sig i kategorien kunstnerisk mod eller håndværksmæssig mestring, og åbenbart lod også sprogbeherskelsen noget tilbage at ønske? **Steen Langstrup**, skønlitterær forfatter og aktuel med bogen *Forfattersind* om drømmejobbets bagsider, har prøvet at få afslag mange gange – han har også fået tilsagn og legater andetstedsfra. Alligevel er det afslagene, der fylder.

"Det føles jo helt ad helvede til at få et afslag. Selvfølgelig handler det om pengene, som jeg som regel virkelig godt kunne bruge, men det handler også om, at et tilsagn er et rygstød fremad. En bekræftelse på, at man kan skrive, og at der er nogen, som mener, at man bør fortsætte med det," siger han.

I 1990'erne, da han var en ung og ret nyetableret forfatter, fik han et legat fra Litteraturrådet, som var en slags forløber for Statens Kunstfonds Udvalg for Litteratur, ligesom han også har få-

Jeg holdt helt op med at søge i en årrække. Det gjorde jeg vel for at beskytte mig selv – det rammer nogle smertepunkter i en, man bliver fyldt med negative følelser og tvivl efter et afslag.

Steen Langstrup, forfatter

et arbejdslegater i 2013, 2015 og senest 2019, alle på 50.000. Og dem har han været glad for. Men som sagt: Afslagene fylder.

"Jeg holdt helt op med at søge i en årrække. Det gjorde jeg vel for at beskytte mig selv – det rammer nogle smertepunkter i en, man bliver fyldt med negative følelser og tvivl efter et afslag."

Fri tid til at skrive

Steen Langstrup har "et horn i siden" på det udvalg, der sidder i øjeblikket, netop fordi de har skåret tidligeres års legatportioner på 50.000 og 75.000 kroner væk og nu kun uddeler legater på 100.000 samt seks treårige arbejdslegater på hver 855.000, som udbetales over tre år. Nydebuterede kunstnere, der har udgivet ét værk, tildeles dog portioner a 50.000.

Udvalgets begrundelse for at have skåret de mindre arbejdslegater væk og udelukkende tildele 100.000 er, at det enkelte legat skal have en sådan størrelse, at det får markant betydning for modtageren, så der er en reel mulighed for at købe sig fri for andet arbejde. Men, fremhæver Steen Langstrup, 50.000 er altså også mange penge.

"Når det handler om arbejdsro, så batter 50.000 også, men nu er der bare færre, som får den ro. Jeg tror også, at det kan grave dybere grøfter i det kollegiale miljø mellem dem, der får, og dem, der ikke får," siger han.

I 2020 søgte 1008 personer om et arbejdslegat, og 353 fik tildelt et større eller mindre legat. I år søgte 1006 om at få del i pengene, som endte med at blive fordelt mellem 248 ansøgere.

Ifølge udvalget skal de ensartede arbejdslegater markere ligestilling mellem forskellige litterære udtryksformer, og udvalget understreger også, at man forventer samme kunstneriske ambitionsniveau uanset genre. Om der så er tale om billedbøger til de mindste, brede romaner eller eksperimenterende eller avantgardistisk digtning. Udvalget vil "støtte alle litterære udtryk, der gør sig fortjent til det", skriver de i deres strategi.

Det nuværende Legatudvalg for Litteratur med Dennis Gade Kofod for bordenden sidder frem til 2023, og udvalget har besluttet, at en ansøger, der får tildelt legater tre år i træk, må sidde over det fjerde år. Udvalget ønsker at støtte en fortsat kunstnerisk udvikling og proces, men har altså sat en grænse efter tre år.

Tid til eksperimenter

Illustrator **Charlotte Pardi** debuterede i 2000 med billedbogen *Rend mig i agterstavnen* med tekst af Glenn Ringtved, og siden har hun illustreret en lang række billedbøger og børnebø-

Legaterne har givet mig meget, meget mere tid til fordybelse, og de har også betydet, at jeg har haft mod til at eksperimentere og prøve noget nyt.

Charlotte Pardi, illustrator

ger, ligesom hun også tegner til undervisningsmateriale. Gennem mange år var hun også fast tegner for Weekendavisen.

Charlotte Pardi har flere gange søgt og fået arbejdslegater, senest i 2020 og 2021, hvor hun har modtaget henholdsvis 75.000 og 100.000 til forsat kunstnerisk arbejde.

Begge legater, både det store i år og det lidt mindre sidste år, har haft stor betydning for hendes arbejde – og for hendes ro til at arbejde.

”Legaterne har givet mig meget, meget mere tid til fordybelse, og de har også betydet, at jeg har haft mod til at eksperimentere og prøve noget nyt.”

At modtage et legat fra Statens Kunstfond er stort. Det er en anerkendelse, siger hun:

”Jeg bliver virkelig glad, virkelig glad for hvert legat og oplever det som et skulderklap.”

Det tager tid og også refleksion og overvejelser om egen skabelsesproces at skrive og samle en ansøgning. Charlotte Pardi vedhæfter et uddrag fra et tidligere værk, eventuelt et, der kan referere til eller har samme stemning som det eller de aktuelle projekter, hun søger til. Hun beskriver nemlig gerne mere end ét aktuelt arbejdsprojekt i ansøgningen, afhængigt af hvad hun arbejder på op til ansøgningstidspunktet, og hun har sendt både færdige tegninger og foreløbige skitser, alt efter hvor langt hun er i processen. Legatudvalget har bl.a. tildelt hende et legat til arbejdet med billedbogen *Donna finder julen* med tekst af Merete Pryds Helle, og i den ansøgning sendte Charlotte Pardi tegninger fra den første bog om Donna, hvor hun havde udforsket en ny teknik.

”Jeg ville gerne udfordre mig selv og byde ind med noget nyt. Det bliver måske lidt teknisk, men jeg beskrev, hvordan jeg greb opgaven an som en slags collage – alt stadig tegnet og farvelagt i hånden. Jeg klippede figurerne ud og lagde dem op over en anden tegning. F.eks. klippede jeg hundehvalpen Donna, der ligger i en bunke med andre hvalpe, ud og klistrede dem på en anden tegning af en sofa. Det giver et skarpt og mere grafisk udtryk,” fortæller illustratoren.

***

Pengene – ja, de betyder frihed. Jeg havde nær sagt, at jeg ikke ved, hvad jeg skulle gøre uden.

Lotte Thrane, forfatter

Hvad skulle jeg gøre uden?

Forfatter **Lotte Thrane** har gennem længere tid arbejdet på et projekt om en dansk kvinde, Lili Correia de Araújo (f. Jørgensen), der kom til Brasilien som nygift i 1929 og som enke i 1955 bosatte sig i det rige guld- og diamantdistrikt Minas Gerais i byen Ouro Preto. Her holdt hun, kendt som Dona Lili, salon for mange af tidens fremtrædende kunstnere, der kom fra Latinamerika, USA og Europa; malere, forfattere, musikere. Her drak og spiste de, diskuterede og læste op af deres værker efter samme model som i 1800-tallets danske salonkultur. Til fortsat arbejde med dette kunstneriske projekt tildelte Legatudvalget for Litteratur i år Lotte Thrane 100.000 kroner.

"Jeg opfatter det som en stor anerkendelse – at udvalget forstår mit arbejde og påskønner det. Og pengene – ja, de betyder frihed. Jeg havde nær sagt, at jeg ikke ved, hvad jeg skulle gøre uden," siger forfatteren og understreger, at hun ikke kan leve af de indtægter, hendes ellers store og anerkendte forfatterskab genererer. Gennem årene har hun modtaget flere legater, ikke kun fra Statens Kunstfond, men også fra private fonde.

Det første legat fra Statens Kunstfond fik Lotte Thrane i 2005 til arbejdet med T*usmørkemesteren* om multikunstneren Lorenz Frølich og kunst-, litteratur- og kulturhistorien i hans samtid.

"Tildelingen var et sporskifte i mit liv, hvor jeg hidtil havde været tilknyttet, men aldrig fastansat på Københavns Universitet. Jeg kunne næsten ikke rumme det, men legatet fik mig til at tro på, at jeg var en rigtig forfatter, eller i hvert fald at jeg *ville* være en rigtig forfatter. Dengang – som i dag – giver tildeling af et legat mig frihed og mod og lyst til at fortsætte," siger Lotte Thrane.

I hendes ansøgning til dette års arbejdslegat var bl.a. andet vedhæftet et nyskrevet essay om den amerikanske digter og forfatter Elizabeth Bishop, som kom i Dona Lilis salon. I ansøgningen beskriver Lotte Thrane, at manuskriptet om Dona Lili dels bliver fortællingen om salonværtindens liv, dels kapitler – essays – om de kunstnere, der deltog i salonerne. Strukturen har hun dog ikke endeligt fastlagt endnu.

"Jeg tror, at jeg har fået legatet på den gode historie, og måske også på, hvad jeg tidligere har publiceret, altså som en fortsættelse af mit forfatterskab og mine eksperimenter med måden at skrive kulturhistorie på. Men det er vigtigt for mig, når jeg søger, at have styr på, hvad det aktuelle udvalg prioriterer. Deres strategi lægger de jo op på udvalgets hjemmeside, men de holder også møder, hvor man kan spørge ind til og få uddybet, hvad der lægges vægt på. Hvor meget betyder arbejdsteksten? Ansøgningen? Nye former at fortælle på? Gå til møderne, hold ørerne åbne, stil spørgsmål, og udform ansøgningen efter, hvad de peger på," siger Lotte Thrane.

Ro og mad i maven

For forfatter **Anne-Marie Vedsø Olesen** handler et arbejdslegat om pengene. Og kun om pengene.

"Anerkendelse er ligegyldig. Den kan man ikke leve af, og den eneste anerkendelse, som betyder noget, er ens egen. Men det er helt afgørende for mig at få legater indimellem, for som forfatter hopper man fra isflage til isflage i økonomisk henseende, og et arbejdslegat giver ro og mad i maven et stykke tid," siger hun.

Hun har søgt og fået afslag mange gange, ligesom hun har søgt og fået tilsagn mange gange.

"Jeg bliver da ærgerlig, rigtig ærgerlig, når jeg får et afslag. Men samtidig har jeg også altid været enig i afgørelsen – måske har sproget ikke været nyskabende eller afsøgende eller har ikke indeholdt noget af det, som skiftende udvalg lægger vægt på," siger hun og nævner sin renæssancetrilogi om Madeleine Montdidier, som ikke udløste arbejdslegater.

"De er kulørte og fyldt med ramasjang, og det

Det er helt afgørende for mig at få legater indimellem, for som forfatter hopper man fra isflage til isflage i økonomisk henseende, og et arbejdslegat giver ro og mad i maven et stykke tid.

Anne-Marie Vedsø Olesen, forfatter

er ikke den slags litteratur, Statens Kunstfond støtter. Det er ikke al slags litteratur, Kunstfonden kan eller skal støtte, men derfor kan det jo udmærket være god litteratur," siger Anne-Marie Vedsø Olesen.

Hun mener, at har man skrevet en "solid, velfungerende thriller fyldt med god prosa, så skal man da være stolt af sit værk". Om værket så har fået legat eller ej.

Anne-Marie Vedsø Olesen er aktuel med romanen *Snehild*, den første bog i serien *Vølvens vej*. Hun fik et legat i år til arbejdet med *Snehild*, som hun sendte en tisiders arbejdstekst fra, ligesom hun sendte sider fra romanen *Månen over Øen*, der udkom sidste år. *Månen over Øen* er en smal bog, skrevet i et syret og heftigt sprog, siger hun selv, mens den nyeste fortælling er foldet ud, episk og har rødder i nordisk mytologi. På mange måder en videreudvikling.

"I min ansøgning skriver jeg, hvilke litterære ambitioner og overvejelser jeg har, hvordan jeg presser mit sprog, og hvor jeg vil hen med det. Jeg undgår ordet genre, det indrømmer jeg, men skriver, at jeg vil bruge fantastiske elementer og magisk realisme, også i sproget, og underbygger det med referencer til teksten."

Selvom et arbejdslegat som en slags anerkendelse ifølge Anne-Marie Vedsø Olesen vitterlig ikke betyder noget for hende, understreger hun, at det kan være god PR at få et legat fra Statens Kunstfond. Det ser godt ud på CV'et. ※

Hvert år uddeler Legatudvalget under Statens Kunstfond 30,5 millioner kroner i arbejdslegater, hædersydelser og præmieringer.

En god ansøgning?

Der findes – desværre – ikke en formular eller opskrift på den gode ansøgning til et arbejdslegat fra Statens Kunstfond. Men **Dennis Gade Kofod**, formand for Legatudvalget for Litteratur, giver her et par bud på, hvad udvalget vægter.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Legatudvalget vurderer ansøgningen ud fra tekstprøver, gerne en fra det projekt, ansøgeren arbejder på lige nu, og så en tidligere, som ikke må være mere end ti år gammel. Der skal vedhæftes en værkliste og en motiveret ansøgning.

Kan du sige noget om, hvad "motiveret" betyder? Er det f.eks., at ansøgerne tolker/forklarer, hvad "budskabet" i teksten er? Eller en uddybning af, hvad der driver kunstneren?

En tekstnær motivation er at foretrække. Hvad er det væsentlige i det kunstneriske arbejde? Både i tidligere værker og i de fremtidige værker? Hvilke veje ønsker kunstneren at afsøge og hvorfor?

Er "jeg har brug tre måneders fri tid til at skrive mit manus færdigt" en motiveret begrundelse?

Nej, personlige forhold som økonomi og andet hører ikke til og må ikke bruges i vurderingen.

Det står i vejledningen til ansøgningsskemaet, at tekstprøverne, den motiverede ansøgning og værklisten vurderes samlet – men kan du sige, om der er noget, som udvalget vægter mere end andet?

Nej, det kan jeg ikke. Det er forskelligt fra ansøger til ansøger både i forhold til deres personlige proces i arbejdet, og hvor langt de er i processen med det kommende værk.

Udvalget modtager og læser over tusinde ansøgninger om året – laver I derudover research på ansøgernes forfatterskaber, anmeldelser, priser mv.?

Ja, det gør vi. Vi søger at orientere os bredt i hele den danske litteratur igennem læsning.

Du har sagt, at når udvalget mødes efter hver især at have læst alle ansøgninger, så er I fem udvalgsmedlemmer allerede enige om firs procent af de egnede, de kvalificerede. Hvordan finder I frem til de sidste tyve procent?

De sidste tyve procent bliver ikke valgt af den resterende mængde af ansøgere. Vi oplever, at en del af ansøgerne ikke lever op til hverken de formelle krav eller kvalitetskriteriet. De sidste bliver fundet i den mængde af ansøgere, som vi er flere, der synes fortjener støtte. Udvælgelsen forgår ved nærlæsning af ansøgningsmaterialet.

Jeg læser selv meget bredt og er meget bevidst om mit ansvar for, at de midler, vi har til rådighed, bliver fordelt ordentligt mellem de mange udtryksformer, vores udvalg repræsenterer. I det arbejde er også en samtale om, hvordan kva-

litet har forskellige måder at vise sig på i disse. Desværre oplever jeg af og til, at vores ansøgere ikke ved, hvor bredt et felt inden for det kunstneriske udvalget skal dække. Fra illustrationer over alle former for skønlitteratur til oversættelser og faglitteratur.

Udvalget har besluttet at uddele legatportioner a 100.000 og sløjfe de mindre – bl.a. for at understrege, at genrer er ligestillede. Mange forfattere har dog en ganske lille økonomi, og 50.000 kan sagtens udgøre mere end et par måneders "fri tid". Og så ville flere få – har du en kommentar til det?

Det var en hård beslutning, men vi tænker, at det er nødvendigt at sætte en grænse for devalueringen af kunststøtten, ved at de forskellige udvalg skal dække flere og flere ansøgere. Kunstfondens hovedopgave er at give kunstnere arbejdstid. Der har vi valgt at lytte til de mange, der har beklaget sig over flere, men mindre, legater. ※

LEGATUDVALGET FOR LITTERATUR

Behandler ansøgninger fra skøn-, fag-, børne- og ungdomsforfattere, tegneserieskabere og illustratorer samt oversættere.

Legatudvalget for Litteratur sidder i fire år ad gangen – det nuværende indtil 2023.
Forfatter Dennis Gade Kofod er udvalgsleder.
De øvrige medlemmer er litterær oversætter Agnete Dorph Stjernfelt, illustrator og tegneserietegner Lars Horneman, forfatter Gerd Laugesen og professor Lasse Horne Kjældgaard.

Festivaler, værksteder, samtaler

Projektstøtteudvalget for Litteratur under Statens Kunstfond investerer i, at litteraturen kommer ud til folket – formidles, ses, lyttes til, arbejdes med. I Danmarl læser vi mindre og mindre, men opsøger flere og flere festivaler, events, møder, workshops og samtaler med kunstnerne. **Vi præsenterer her to festivaler** – vi begynder i Odsherred og slutter på Møn.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Arbejdslegater støtter den enkelte forfatters kunstneriske produktion, mens uddelingen af projektstøtte sigter på udbredelse og formidling af litteratur.

Et generelt sigte for Kunstfonden er, at litteraturformidling kommer ud i hele landet, i by og på land, og ikke mindst at den når frem til børn og unge.

Et projekt, som i år og også flere gange tidligere har fået projektstøtte, er Litteratur- og læsefestival i Odsherred for børn og unge. Hen over en uge besøger 25 kunstnere, forfattere og illustratorer kommunen, og børn fra vuggestuealderen og op helt op til og med gymnasiealderen møder litteraturen. I institutionen, kulturhusene, biblioteket, biografen, teatret, museet, i toget og på skolen. De lytter, læser, skriver eller tegner selv og spørger ind til kunstnerne, der holder foredrag, workshops eller optræder.

Børn og unge møder litteratur, forfattere og illustratorer møder børn og unge – og kunstnerne får et rimeligt honorar for deres arbejde. Dermed drypper fondsmønterne også ud i forfatter- og illustratorstanden – alle midlerne fra Kunstfonden går til forfatternes og illustratorernes honorarer.

Festivalen finder sted i november i år, og det for tiende gang. Tilbage i 2012 var budgettet for den første, spæde Litteratur- og læsefestival på 7.500 kroner. I år er budgettet på en halv million.

En lille start

Initiativtager og festivalleder er Anne-Marie Donslund, børne- og ungdomsforfatter og ansat som kulturkonsulent med fokus på børn og unge i Odsherred Kommune. Hun var stort set lige startet i jobbet, da hun fik en henvendelse fra biblioteket i Nykøbing:

”De havde hyret forfatter Kenneth Bøgh Andersen og spurgte, om jeg kunne hjælpe med at få nogle børn til at komme? Det var og er en udfordring i Odsherred. Så for at skabe mere opmærksomhed og bredde søgte jeg både kultur- og skoleudvalget om midler til Sanne Søndergaard, ungdomsforfatter og standupper, med tanke på de store elever. Biblioteket havde selv skaffet penge til Kenneth Bøgh Andersen. Og så brugte jeg min egen arbejdsindsats med foredrag i indskolingen,” fortæller Anne-Marie Donslund.

Den lokale biograf og Lokaltog ville nu også gerne være med. Biografen satte Antboy, filma-

tiseringen af en af Kenneth Bøghs Andersens bøger, på plakaten, og Lokaltog udskrev en konkurrence om togpoesi for børn og unge.

"Teksterne løb hen over lokaltogets infoskærme, og så kunne børnene se deres egne tekster, mens de sad i toget. Festivalen er simpelthen vokset ud af, at vi samarbejder på tværs, og i dag er alle kulturinstitutioner, skoler og kirker med. Og i dag har jeg et helt sekretariat – vi tager os af kunstnerne og alt det professionelle, mens kulturinstitutionerne tager sig af de sjove aktiviteter og konkurrencer."

Jeg skal lige høre igen: Biblioteket spurgte, om du ville hjælpe med at få nogle børn til at komme til et foredrag med en af landets populæreste børnebogsforfattere?

"Ja, det er supersvært at få fat i børn og unge, når det handler om litteratur i fritiden. Film og teater kan trække nogle til, men der er ikke forældre nok, der vil tage deres børn med på biblioteket. Og derfor foregår hele festivalen også i institutions- og skoletiden," siger Anne-Marie Donslund.

Den manglende tilslutning fra forældresiden skyldes dels kommunens geografi, dels dens demografi, mener hun.

"Odsherred er et stort område, som består af mange små og meget spredte byer. Der er ikke rigtig nogen hovedby, og de fleste i kommunen skal køre langt for at komme til bibliotek eller kulturhuse i Asnæs og Nykøbing, som er de største byer. Der er vilde udfordringer med transport generelt og også i forbindelse med festivalen, hvor nogle elever fra de små skoler skal med både tog og bus for at kunne nå frem til arrangementerne," siger hun.

Og den demografiske udfordring?

"Der er en del forældre, der aldrig selv har læst eller er kommet på et bibliotek, og derfor har de heller ikke lyst til at tage deres børn med derhen," siger hun.

Har du mærket en ændring i den holdning i løbet af de ti år, hvor Litteratur- og læsefestivalen er vokset?

"Jeg har i hvert fald bemærket, at skoler og institutioner er meget positive og har forankret sig dybere og dybere i projektet. I begyndelsen kunne jeg nogle gange fornemme en holdning med: 'Hvorfor tror de, at de skal komme med noget til os?' Man skal være meget varsom, og vi inddrager både institutionerne og frivillige så meget som muligt i planlægningen."

Der skal opfindes nyt hvert år

Anne-Marie Donslund er fuldtidsansat og vurderer, at hun bruger ca. en tredjedel af sit årsværk på festivalen. Hun og sekretariatet skriver ansøgninger til Statens Kunstfond og andre fonde, f.eks. Nordea-fonden, planlægger programmet og koordinerer de mange aktiviteter med lokale kræfter.

Fra Statens Kunstfond har hun fået tilsagn flere gange, men har også fået afslag. I år støtter Kunstfondens Projektstøtteudvalg for Litteratur (under puljen Dansk og udenlandsk litteratur for børn og unge) med 75.000. Så i år er et "rigtig godt" år, siger hun. Andre år har Kunstfonden støttet med lidt mindre beløb, f.eks. 50.000. Og selvom festivalen i Odsherred efterhånden er meget etableret, velkendt og anerkendt – Anne-Marie Donslund modtog i 2019 intet mindre end tre priser for sit arbejde som litteraturformidler, Blixen-prisen, Klods Hans-prisen fra IBBY, Selskabet for Børnelitteratur og Poul Johansen Prisen i skarp konkurrence med andre dygtige formidlere – så er det ikke en rutinesag, og der er ikke nogen form for automatik i at søge og få midler fra Projektudvalget.

"Hvert år skal vi opfinde noget nyt. I år fokuserer vi på illustration og har engageret 17 illustratorer, der skal være huskunstnere på skoler og børnehaver i en uge."

Huskunstnerordningen støtter med 180.000 kroner, men det er et krav, at arrangøren selv yder 25 procent af honoraret, og så må festivallederen finde en kasse, der vil udbetale den del. Derudover kommer kost, logi og transport til de besøgende kunstnere.

Anne-Marie Donslund har lånt sommerhuse – og stiller sit eget til rådighed – og så er der

to faste gengangere på festivalen, der yder en hånd. Forfatter og illustrator Tove Krebs Lange, som hvert år holder workshop på Herrestrup Skole og Videnscenter, en specialskole for børn med autisme. ”Hun er supergod til de børn,” siger Anne-Marie Donslund. Og forfatter Trine Bundsgaard, som holder foredrag og i øvrigt også hjælper med praktiske ting som at køre kunstnerne frem og tilbage mellem skoler, biblioteker og sommerhuse eller købe ind til aftensmad.

Verdenslitteratur på Møn

Endnu et fokuspunkt for Kunstfonden er international litteratur – udenlandsk litteratur i Danmark.

På festivalen Verdenslitteratur på Møn kan et mindre publikum møde en – eller som i år tre – internationale forfattere i smukke naturomgivelser. Verdenslitteratur på Møn 2021 præsenterer tre japanske forfattere, som alle er oversat til dansk af Mette Holm. Det er Yoko Tawada, som er aktuel med *Udsendingen*, Sayaka Murata, aktuel med den netop udkomne *Jordboerne*, men indtil videre mest kendt i Danmark for *Døgnkioskmennesket*, og så er det Hiromi Kawakami, hvis bog *Nakanos genbrugsbutik* udkom sidste år.

Thomas G. Bagge er festivalleder på Verdenslitteratur på Møn. I år er det tyvende gang, festivalen gennemføres, og han fortæller om de kriterier, festivalen udvælger forfattere efter.

”De japanske forfattere er alle tre oversat og udgivet i Danmark for relativt nylig. De har alle tre fået mindst to bøger oversat til dansk, og mange danske læsere vil kende dem, selvom de ikke kan siges at være bestsellerforfattere herhjemme. I Japan er de velkendte og prisbelønnede, og allervigtigst er selvfølgelig, at de har skrevet litteratur af høj kvalitet.”

Oversætterens rolle

Oversætter Mette Holm har oversat de tre forfattere fra japansk til dansk. Hun er også fast oversætter gennem mange år af Haruki Murakami og ligeledes en stor formidler af japansk litteratur i Danmark. Mette Holm deltager da også på festivalen som interviewer og som oversætter, ligesom hun har været en vægtig del af planlægningen med at udpege forfatterne.

Verdenslitteratur på Møn løber over tre dage. Hver dag er der plads til 150 publikummere, og med kun tre forfattere giver det plads og tid til lange og dybe samtaler på scenen.

”På den måde er det jo en eksklusiv festival, og det, vi ønsker at opnå, er ’det personlige møde’, hvor der er tid til samtalen. Med plads til få publikummere har vi ikke den store indtjening og er derfor afhængige af støtte og sponsorer. Statens Kunstfond giver stort set altid tilsagn, men med forskellige beløb,” siger festivalleder Thomas G. Bagge.

Projektstøtteudvalget (puljen Dansk litteratur i udlandet og udenlandsk litteratur i Danmark) har i år tildelt Verdenslitteratur på Møn 35.000 kroner. ※

Hvert år uddeler Projektstøtteudvalget for Litteratur 20,5 millioner kroner til projekter, der styrker udbredelsen af dansk litteratur og adgangen til litterære oplevelser i hele landet – samt udbredelsen af dansk litteratur i udlandet og udenlandsk litteratur i Danmark.

Kort om puljerne

LEGATUDVALGET FOR LITTERATUR

uddeler arbejdslegater, herunder også de treårige arbejdslegater, og præmierer udvalgte værker fra året, der gik. Kunststøtten uddeles på baggrund af ansøgerens samlede virke, ligesom Litteraturloven sætter en ramme. Inden for den ramme fastlægger de skiftende udvalg selv en strategi for deres uddelinger. Det nuværende udvalg har særlig fokus på de (geografiske) "områder, som er særligt sparsomt repræsenterede i ansøgningsstatistikken". "Litterære stemmer og udtryk fra hele landet skal høres", men udvalget noterer sig også, at Karen Blixen sad i Skagen og skrev om Kenya, og at Erling Jepsen, der har sat Sønderjylland på det moderne litterære landkort, bor på Amager i dag. Udvalget fremhæver også den oversatte litteratur og vil bidrage til at "sikre kvalitet i den kunstneriske udveksling blandt andet ved at synliggøre og anerkende oversætternes arbejde". Når udvalget vurderer kunstnerisk kvalitet, lægges vægt på:

- professionel kunnen, såsom sprogbeherskelse
- håndværksmæssig mestring (f.eks. streg, komposition, plot, strukturer og musikalitet)
- originalitet og vilje til at afsøge nye temaer og udtryk
- samfundsmæssig relevans
- kunstnerisk nysgerrighed og mod, samt ansporing til eftertanke.

Der er ansøgningsfrist én gang om året, d. 1. februar. *Læs udvalgets samlede strategi på Statens Kunstfonds hjemmeside.*

PROJEKTSTØTTEUDVALGET FOR LITTERATUR

har en række puljer under sig – udvalget uddeler støtte til individuelle researchrejser, oplæsning, litterære festivaler og andre former for formidling. Ligesom Legatudvalget arbejder Projektstøtteudvalget naturligvis inden for Litteraturlovens rammer, og formålet med projektstøtteudvalget er at fremme litteratur og adgang til litteratur i hele Danmark og også at udbrede dansk litteratur i udlandet og international kvalitetslitteratur i Danmark.

Der tiltræder et nyt Projektstøtteudvalg for Litteratur pr. 1. januar 2022, og det nye udvalg vil formulere sin egen strategi. Det er også muligt, at det nye udvalg vil ændre på puljerne.

Derfor vil vi her kun kort ridse puljerne op, som de ser ud i dag.

Nogle af puljerne kan søges af forfattere, illustratorer og oversættere, andre er henvendt til forlag, festivalledere og andre arrangører. I det nuværende projektstøtteudvalg sidder Mai Misfeldt, skribent, anmelder og redaktør, Bo Hr. Hansen, forfatter og dramatiker, og forfatter Jens Smærup Sørensen, som er udvalgsleder.

Projektstøtteudvalget råder bl.a. over disse tre puljer:

Dansk Litteratur i Danmark

Det er i denne pulje, at forfattere kan søge legater til researchrejser. Også forfatterforedrag (tidligere Forfattercentrum) kan søges her, ikke af forfatteren, men af arrangøren. Denne pulje støtter også oplæsninger, litteratur-, læse-, fortællefestivaler med dansk litteratur, og forlag kan få udgivelsesstøtte, mv.

Dansk litteratur i udlandet og udenlandsk litteratur i Danmark

I denne pulje kan oversættere søge rejselegater, ligesom der kan søges til prøveoversættelser af dansk litteratur.

Dansk og udenlandsk litteratur for børn og unge

Børne- og ungeforfattere kan søge rejselegater her, og det gælder også oversættere af børne- og ungelitteratur. Også forfatterforedrag, formidling af boganmeldelser, skriveklubber mv. , som er henvendt til børn og unge, kan få støtte via denne pulje. ※

Et år med tegneserier

Kan skolearbejde med tegneserier give skoleelever mere læselyst? Det skal Dansk Forfatterforenings projekt "**1 år med tegneserier**" teste.

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN ILLUSTRATION: CHRISTINE REINWALD

Ni kunstnere, tre hundrede elever og syv skoler – sammen udgør og skaber de projekt "1 år med tegneserier". Kunstnerne – tegneserieskabere – drager ud i landet for at undervise skoleeleverne på mellemtrinnet i ord og streg i dette skoleår. I fagene dansk og billedkunst vil lærerne på syv udvalgte skoler fokusere på tegneseriegenren, og tegneserieskaberne vil holde levende workshops, så børnene får redskaber til at fortælle deres egne historier i tekst og illustration.

Adskillige læseundersøgelser gennem årene viser, at børn læser mindre og mindre og også har mindre lyst til at læse. Ofte bliver læsning til noget, som børnene forbinder med skole, en sur pligt, en kedelig lektie, noget, man skal. Typisk er det omkring 5. klasse, hvor børnene er 11-12 år gamle, at de dropper litteraturen og i stedet bruger deres fritid på sociale medier, YouTube og streaming af film og serier.

Et pilotprojekt

Men kan udviklingen vendes, så børnene i højere grad kan bevare læselysten? Vækker det appetit på mere læsning at stifte bekendtskab med tegneseriegenren, med graphic novels og ved selv at fortælle en historie gennem tegning og tekst? Det skal projekt "1 år med tegneserier" forsøge at afdække.

"Det er et lille projekt, et pilotprojekt, og dermed ikke en videnskabelig undersøgelse eller afdækning, men vi laver en evaluering, når skoleåret er gået. Har elevernes arbejde med tegneserier givet dem noget? Har de fået mere lyst til at læse?" siger Lotte Foged, som er leder af projektet under Dansk Forfatterforening.

Her ved skoleårets begyndelse foretager hun en surveyundersøgelse blandt de op mod tre hundrede elever, der deltager i projektet landet over. Eleverne udfylder et skema med en række spørgsmål om læsning – hvad læser de, hvor ofte læser de, og hvad giver dem lyst til at læse? Spørgeundersøgelsen gentages ved skoleårets slutning, og så vil det vise sig, om det intense fokus på tegneserier og det levende møde med tegnerne og forfatterne har ændret elevernes syn på litteratur og læsning.

Et stærkt felt

Der var 24 ansøgere til projektet, og det var et "meget stærkt felt", siger Lotte Foged. Et af kra-

vene var, at kunstnerne havde erfaring med at undervise børn og strukturere en workshop, og valget faldt på i alt ni kunstnere. Forfatter Kim Langer og forfatter og tegner Mårdøn Smet holder workshop sammen, og det gør også tegner- og forfatterparret Rasmus Bregnhøi og Sabine Lemire. De øvrige fem skoler får hver især tilknyttet en af illustratorerne og tegneserieskaberne Simon Bukhave, Tatiana Goldberg, Lars Horneman, Katrine Clante og Christine Reinwald.

Christine Reinwald er oprindelig uddannet lærer og har siden 2014 arbejdet som illustrator, grafisk designer og tegneserieskaber.

Hun tegner korte, selvstændige historier. Som en superkort novelle, de er seriøse, socialrealistiske med et strejf af magisk realisme:

"Jeg tegner ikke albums og serier, men vælger nogle andre tematiske narrativer, hvor jeg lægger mig op ad litteraturen og er inspireret af forfattere som Naja Marie Aidt og Ursula Andkjær. De fleste af mine tegneserier er henvendt til voksne, men jeg tegner også for børn og underviser meget – på skoler og på Billedskolen i København."

Christine Reinwalds tegneserier er som superkorte noveller, siger hun. Hendes streg er socialrealisme med et strejf af det magiske.

Tynde, sorte tusser

Christine Reinwald skal undervise på Ringkøbing Skole og er i skrivende stund i gang med at planlægge sine workshopforløb sammen med lærerne og medarbejderne på PLC, Pædagogiske Læringscentre, tidligere kendt som skolebiblioteker.

"Jeg kender jo en typisk skoledag og ved, at opgaverne skal have en overskuelig karakter og gerne være konkrete. Ligesom jeg gør, når jeg tegner mine egne ting, vil jeg dykke ned i en situation, f.eks. hvordan var din morgen? Fra du står op, og til du er ude ad døren. Lærerne er opmærksomme på, at der er en lille gruppe elever, som har svært ved at finde på og måske ikke kan huske deres morgen. Derfor har jeg særlige opgaver parat med en meget stramt formuleret opgave."

Christine Reinwald vil indlede den første workshop med at guide igennem en énsides tegneserie, og hun har bedt lærerne om at indkøbe en masse tynde, sorte tusser.

"Det skal være simpelt, og det er historien, der er vigtig. Hvis historien giver noget, er farvelægning mindre vigtig. Der skal ikke være noget med 'nu skal vi tegne flot', for så bliver det svært. Mange elever i den aldersgruppe tegner tændstikmænd, og man kan fint fortælle en historie gennem tændstikmænd. For nogle kan ambitionsniveauet måske hæves, og så kan vi tage fat på at lave skraveringer og lægge skygger," siger tegneserieskaberen.

Udviklingspuljen for folkebiblioteker og pædagogiske læringscentre støtter med 943.000 kroner og Huskunstnerordningen med 200.000. ※

Parløb hen mod den bedst mulige bog

Forfatter **Charlotte Weitze** og seniorredaktør **Louise Kønigsfeldt** fra Gutkind Forlag har et frugtbart samarbejde, hvor redaktøren hepper og redigerer, og forfatteren fokuserer på at skrive.

※

AF ANNA BRIDGWATER

Jeg er stor fortaler for gruppearbejde og samarbejde. Jeg synes, at alting bliver bedre af samarbejde," siger Louise Kønigsfeldt, seniorredaktør på Gutkind Forlag, "det er meget privilegeret at få lov til at være en del af."

En af de forfattere, som Louise Kønigsfeldt samarbejder med, er Charlotte Weitze, som er aktuel i 2021 med den frodige, fantasifulde roman *Rosarium*. Nu har de to sagt ja til at fortælle om deres samarbejde omkring tilblivelsen af Charlottes romaner.

"Den første af dine bøger, som jeg var redaktør på, var *Det hvide kvarter* fra 2011," husker Louise. Dengang var hun ansat på Samlerens Forlag, hvor Charlotte havde udgivet en lang række bøger. I dag har Louise og Charlotte samarbejdet om fire bøger.

"Vi har tiårsjubilæum i år!" siger Charlotte. "Samleren blev til Rosinante, som blev til Gyldendal, og jeg fulgte med Louise. Så gik Louise til Gutkind, og jeg fulgte med. Så redaktøren er vigtigere end forlaget. Det ville selvfølgelig komme an på, hvilket forlag du gik til. Men i samarbejdet handler det meget om, at man taler samme sprog."

For Louise handler en stor del af samarbejdet om kommunikation. "Jeg synes, vi har haft en fin og konstruktiv dialog helt fra starten. Men jeg har efterhånden lært Charlotte som forfatter at kende, og det gør det interessant for mig som redaktør at arbejde på den lange bane og med mange bøger. Man opbygger en slags tillidsforhold."

Mundtlige opdateringer

Charlotte Weitze arbejder meget selvstændigt og beder ikke sin redaktør om at læse tidligt i processen.

"Jeg har ikke noget imod at tale om mine projekter og om ideer, som ikke er særlig konkrete endnu. Men jeg plejer først at aflevere noget, når jeg synes, jeg er så langt, at jeg ikke selv kan komme længere."

I stedet bliver Louise mundtligt opdateret, forklarer hun.

"Du fortæller, hvad den næste bog handler om. Der synes jeg bare, at det hele lyder vildt."

"Du sidder og hepper, og så bliver jeg så glad, at jeg tænker, at jeg fortsætter," siger Charlotte.

"Men det lyder også altid sindssygt spændende!" erklærer Louise.

"Den hepning er supervigtig. Det, at der er nogen, der sidder og hepper på sidelinjen og tæn-

***

Det kan tit være sårbart for en forfatter at lægge projektet frem til den første læser, for det er noget, de har brugt meget tid på og har investeret meget i.

Louise Kønigsfeldt, seniorredaktør

ker, at det nok skal blive til noget, betyder meget. Meget handler jo om selvtillid og den tillid til manuskriptet, som man skal have undervejs. Fordi det er jo et stort arbejde. Jeg skifter mellem at tænke, at det er lort, og at det er godt," siger Charlotte.

Gode spørgsmål

Kernen i de samtaler, som Charlotte og Louise har undervejs i skriveprocessen, handler om, at Louise stiller de spørgsmål, der hjælper Charlotte med at finde de svar, hun leder efter. Louise forklarer:

"Det er klart, at når jeg ikke har læst noget, kan jeg ikke tale ud fra teksten. Så må det være noget med at stille nogle spørgsmål: 'Hvis du gør sådan, hvad så?' I den proces har man ofte selv svaret, man har bare brug for en anden at spil-

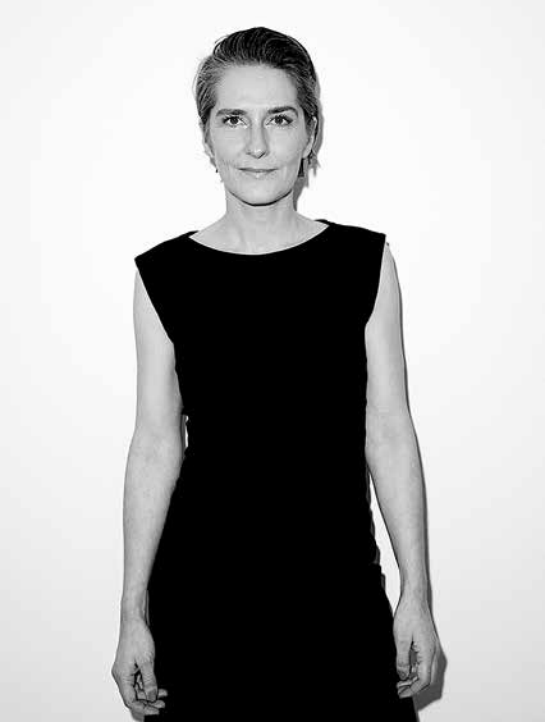

Louise Kønigsfeldt er født i 1975 og er cand.mag. i dansk og filosofi fra RUC. Siden starten af nullerne har hun arbejdet i forlagsbranchen – på Samlerens Forlag, Rosinante, Gyldendal og nu Gutkind. I 2018 modtog hun Blixenprisen som årets redaktør. *Foto: Petra Kleis*

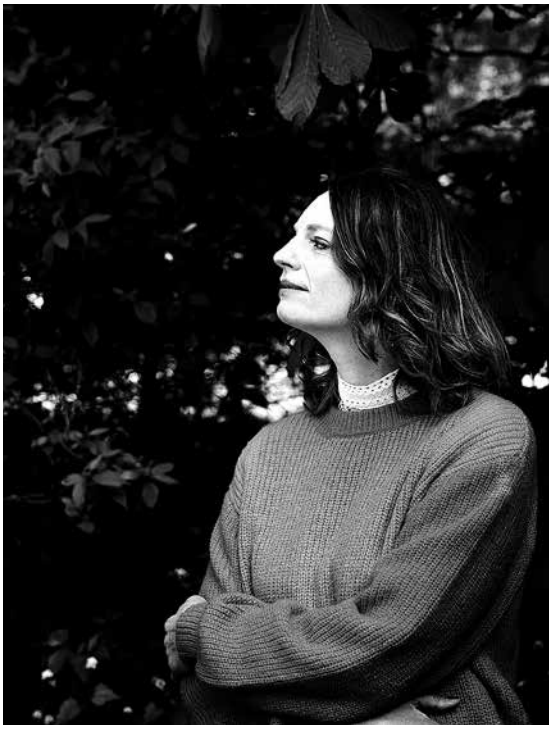

Charlotte Weitze er født i 1974 og cand.mag. i folkloristik fra Københavns Universitet. Hun har skrevet i alt 13 bøger og er kendt for at skrive om menneskets forhold til naturen. De to seneste udgivelser kredser særligt om klima og bæredygtighed. *Foto. Lea Meilandt*

Redaktøren er vigtigere end forlaget.

Charlotte Weitze, forfatter

le bolden op ad. Nogle gange har man brug for at sige tingene højt selv for at finde frem til svaret. En slags coaching er det egentlig."

Hvis det er coaching, så er det indtil videre autodidakt.

"Jeg skal faktisk i gang med at tage et coachingkursus," siger Louise.

"Nå, jeg troede, du havde lært sådan noget," siger Charlotte lidt overrasket.

Når Charlottes tekst er ved at være færdig, er Louise den første læser. Mens hun arbejdede på romanen *Rosarium*, fortalte Charlotte om den kommende roman, der indeholdt tre sammenhængende dele. Derfor vidste Louise noget om det, der var på vej. Til en reception på Rosinante – den sidste, inden forlaget lukkede, og halvandet år inden *Rosarium* udkom – talte de kort om romanen. Louise havde fået det færdige manuskript, var i gang med at læse det og var glad.

Louise ved, at det sted i processen kan være meget følsomt. "Det kan tit være sårbart for en forfatter at lægge projektet frem til den første læser, for det er noget, de har brugt meget tid på og har investeret meget i. Også hvis man, som Charlotte siger, svinger mellem at synes, det er fantastisk og elendigt, så er det sårbart."

Samtaler

Charlotte bor i Vallekilde, og Louise arbejder i hjertet af København, så mange samtaler foregår i telefonen. Men når det store redigeringsarbejde går i gang, mødes de og taler teksten igennem.

Louise forklarer: "Det en proces, hvor der typisk er flere læsninger og flere gennemskrivninger. Det overordnede kan være, om slutningen fungerer, eller om en karakter skal ændres. Så arbejder man sig længere og længere ned i teksten. Der kan være metaforer, der bliver brugt for meget, det er en proces ned mod fintuning til sidst. Men det handler også om at tale teksten og bogen igennem. Hvad handler den om, hvad kan den, hvad ser man i den? Det er sindssygt spændende for mig at få indblik i."

Den redaktionelle proces var ikke præget af uenighed, men var et samarbejde om at skabe den bedst mulige bog. I den proces er Louise sparringspartner, og Charlotte har autoriteten over værket. I lang tid havde *Rosarium* arbejdstitlen *Pangæa*. Men Louise følte ikke, at titlen fungerede. Charlotte kom med en lang liste over mulige titler, og ordet *Rosarium* var et af forslagene. Roser spiller en stor rolle i bogen, og de blev enige om, at den nye titel fungerede meget bedre.

En enkelt gang har Louise måttet træde på den redaktionelle bremse i forhold til et manuskript. "Så gik jeg lidt og spekulerede over det," siger Charlotte. "Med tiden fandt jeg en anden måde at bruge materialet på."

Den bedste proces

Charlotte Weitze er ikke en forfatter, som har svært ved at sætte sig ned og få skrevet, og hun har ikke brug for deadlines for at få noget fra hånden.

"Der er forfattere, der har brug for deadlines, men de er altid flydende. Det gælder altid om at få den bedste bog ud af processen. Det kan være, at vi fastsætter en udgivelsesdato, men det er ikke sådan, at den er hugget i marmor. Vi kan altid rykke en udgivelsesdato," siger Louise.

"Det tror jeg også engang, jeg har gjort. Men jeg er bare god til at få tingene gjort. Og jeg bliver stresset, når der er deadlines. Jeg kan gå helt i baglås," siger Charlotte.

"Og det duer jo ikke. Du skal aflevere, når du er klar," fastslår Louise.

De to har et forhold, som både er socialt og professionelt.

"Jeg synes, at begge dele godt kan være der

Hepning er supervigtig. Det, at der er nogen, der sidder og hepper på sidelinjen og tænker, at det nok skal blive til noget, betyder meget.

Charlotte Weitze, forfatter

samtidig. Vi følger også med i hinandens liv, hvordan det går med børnene og sådan noget. Man kan godt kommunikere på begge planer og have begge kasketter på," siger Louise.

Charlotte er enig. "Men sådan er det vel på alle arbejdspladser, at man både snakker privat og arbejde. Jeg kan heller ikke forestille mig at arbejde i et helt klinisk rum med nogen, som slet ikke kendte noget til mig."

Når Louise taler om de forfattere, hun samarbejder med, er det med venlig omsorg:

"Jeg føler, det er et meget forpligtende samarbejde, og jeg er superengageret i det. Jeg tænker så meget på Charlotte og de andre forfattere og bærer deres bøger i mig – alle de fortællinger. Det er vigtigt, at forfatterne kommer ordentligt igennem, også med pressearbejde og alt det bagefter. Jeg synes, jeg får rigtig meget venlig omsorg tilbage."

Værn mod negativitet

Rosarium fik generelt flotte anmeldelser, men når der har været en mindre positiv modtagelse af en bog, har Louise indtaget rollen som den omsorgsfulde beskytter, forklarer Charlotte.

"Jeg har fået nogle grimme anmeldelser, hvor Louise har ringet. 'Har du læst Politiken i dag?' 'Nej, jeg er lige på vej ud i postkassen.' 'Det tror jeg ikke, du skal.' Denne gang lavede vi en lille strategi. Louise ville ringe, hvis der var noget ubehageligt. Så behøvede jeg ikke være nervøs for at læse avisen."

"Det er rart at være forberedt," som Louise siger.

Charlotte er glad for, at Louise afbøder de hårde slag.

"Nederlag kan være lidt ærgerlige at have alene. Hvis man har fået en dårlig anmeldelse, så kan den godt sidde og spøge i hovedet. Så er det rart, at der er noget, der bliver sorteret fra. Det har man ikke nogen glæde af at læse. Jeg tror, der var engang, hvor jeg gav kaninerne den ulæste avis som underlag."

Det er også vigtigt, at Louise er der, når en roman bliver modtaget godt, understreger Charlotte.

"Det er et ensomt job at være forfatter. Men Louise og jeg kan glæde os lige meget over en god modtagelse. Vi kan dele glæden, og det er der egentlig ganske få mennesker, man kan det med. Selvfølgelig er der en masse, der hepper, men der er ingen jalousi mellem Louise og mig."

"Ja, selvfølgelig jubler vi jo herinde, når der er gode anmeldelser," siger Louise.

"Og det er vigtigt at kunne dele den glæde med nogen," siger Charlotte. ※

ANNA BRIDGWATER er journalist, redaktør og forfatter til fiktion og nonfiktion til unge og voksne.

2006
Der er intet i *Middlemarch*, man som oversætter ikke kan beundre, ingen sproglige klamamser, der skal glattes ud, ingen mislyde, der skal nedtones, ikke noget snoretræk, der skal skjules.
CLAUS BECH

1989
De sataniske vers er ikke ukontroversiel i vore dage, men den er i nogen grad gledet ud af det politisk-ideologiske projektørlys.
THOMAS HARDER

1957
Doktor Faustus er [en] genfortælling af den klassiske myte om det utilfredse, rastløst søgende menneske, der slår en handel af med djævelen og sælger sin sjæl for ægte kunstnerisk geni.
RASMUS NAVNTOFT

*
* *

Verdenoversat

DOF, Dansk Oversætterforbund, har samlet en collage af citater fra udvalgte tekster i VERDENOVERSAT – om oversatte værker gennem syv årtier.
Årstallet viser, hvornår værket udkom på dansk.

1991
Grusomhederne i *American Psycho* flyder tilfældigt rundt i en flad symbolverden uden mange antydninger af hverken retning eller empati.
JAKOB LEVINSEN

1974
GULAG Øhavet ændrede diskussionen om det sovjetiske samfund helt frem til dets sammenbrud knap tyve år senere.
NIELS BRUNSE

1990
Portrættet af hovedpersonen i *Dinas bog* bryder i høj grad med konventionelle kvindebeskrivelser i litteraturen.
JULIANE WAMMEN

1987
By af glas og flere af Austers senere romaner havde verdenspremiere på dansk og udkom således her, endda før de blev tilgængelige i forfatterens hjemland.
RASMUS HASTRUP

1968
Ida Nyrop Ludvigsens oversættelse af Tolkiens navne fik endog meget stor kulturel betydning i Danmark.
RASMUS HASTRUP

I 2019 fyldte DOF 75 år og lancerede en hjemmeside, hvor ét vægtigt oversat værk per år siden 1944 skulle sætte fokus på oversat litteraturs betydning for den danske litterære scene. Knap to år senere nærmer projektet sig sin afslutning, og i alt har vi til dags dato præsenteret 350 værker fra 51 lande og 19 sprog oversat af 283 oversættere. Tak til de mange gode folk, der venligt og begejstret har bidraget med tekster.
Se mere på www.verdenoversat.dk

1983
Jorge Luis Borges lader intensiteten koncentrere sig i de mest ubetydelige ting, men stærkest i fortællingen *Aleffen*.
RIGMOR KAPPEL SCHMIDT

1981
I *Momo* er det en lille pige, som holder spejlet op for en voksenverden, der er ved at gå grassat.
PAUL KLITNÆS

1998
Det er svært at tro eller overhovedet huske, at der var engang, hvor vi ikke kendte Harry Potter eller havde hørt om Hogwarts skole for heksekunst og troldmandskab.
ULLA LAURIDSEN

1946
I Pippis verden vendes tingene på hovedet, og hun sætter spørgsmålstegn ved de voksnes logik og regler og opstiller sine egne.
ANETTE ØSTER

1969
Hundrede års ensomhed gav den magiske realisme sin form, stil og indhold: overdreven omgang med sex, mad, lort og guld.
RIGMOR KAPPEL SCHMIDT

2008
Omeros er et stort tænkt og imponerende udført lyrisk epos fortalt i et stærkt og malerisk billedsprog, der kombinerer talrige arkaiske referencer med moderne kulturkritik.
KASPER HÅKANSSON

1986
Alt falder fra hinanden åbnede Afrikas litteratur for omverdenen.
BODIL FOLKE FREDERIKSEN

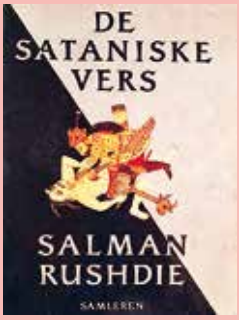

1977
Morante fortæller i *Historien* stramt, men samtidig letløbende, og det er denne sproglige præcision og spændstighed, som bliver genskabt til fulde i den nye oversættelse.
HANNE JANSEN

FRIT RUM
I denne udgave af Forfatteren har Dansk Oversætterforbund fået Frit Rum til at fortælle om deres arbejde.

Research er et kluddemor-net af farvede tråde, der redes ud i skriveprocessen

Journalist og forfatter **Hanne Sindbæk** arbejder på en bog om ægteparret August og Marie Krogh, som bragte opskriften på insulinen til Danmark og startede Novo Nordisk. Hun lukker os ind i sit kringlede researchlaboratorium.

※

AF HANNE SINDBÆK

Jamen hvad døde hun af???

Det er den slags spørgsmål, der uafladeligt flytter mit fokus fra den røde tråd til små, flossede snører, der sender mig ud på kringlede sidespor. Jeg er et halvt år inde i mit arbejde med en biografi om Nobelpristageren August Krogh og hans kone, lægen og forskeren Marie Krogh. Det er nu ikke engang hende, spørgsmålet refererer til. Det er Augusts lillesøster Frida. Jeg sidder på Det Kongelige Bibliotek og læser 100 år gamle breve sendt til August og Marie, og pludselig dukker der en stribe kondolencebreve op, der beklager Fridas alt for tidlige død. Hun var 39 år dengang i 1920. Jeg har læst en del af hendes umådeligt velformulerede og veloplagte breve til sine søskende. For eksempel en kostelig reportage fra August Kroghs Nobelprisuddeling i Stockholm, hvor Frida beskriver slutningen af den ceremonielle del sådan her:

... endelig prisen til Knut Hamsun. Hans lille nydelige kone sad ved siden af os og så noget nervøs ud på mandens vegne. Efter denne del af festen, som var den højtideligste, fulgte så banketten i vort eget hotels store forgyldte spisesal og tilstødende saloner, men inden denne fik August tid til at indsætte sine penge i en nærliggende bank, som overflyttede dem til Privatbanken i København, hvor de straks næste dag blev omsat til dansk mønt. (Nobels kontante pris dengang var på 134.100 svenske kroner = 2,3 millioner danske nutidskroner, så det var mange penge at rende rundt med på lommen).

Frida står tydeligt for mig som et livstykke; en lys og let kvinde, så hvad dør hun dog af bare et par måneder senere? Jeg kan ikke slippe spørgsmålet og overgiver mig til jagten på svaret. Jeg finder det heldigvis hurtigt i Politikens arkiv, hvor avisen fra den 9. juli 1922 kan berette, at kommunelærerinde Frida Krogh var druknet i en badeulykke. Således oplyst kan jeg vel vende tilbage til hovedsporet: August og Marie. Men det nager mig. Avisen skrev, at Frida Krogh var en dygtig svømmerske. Der er noget, der ikke stemmer. Og jeg kommer i tanke om, at der blandt hendes lyse og lette breve lå et enkelt, meget dystert, hvor hun fortæller om sit stadigt hyppigere tilbagevendende tungsind og skriver, at hun slet ikke kan være sammen med sine søskende, fordi hun føler sig ringere end dem. Det er storebror Johan, hun betror sig til.

Han har selv lidt under depressioner og emigrerede i øvrigt til Chile, hvilket – apropos sidespor – har fået mig til at overveje, hvad der dog

Hanne Sindbæk måtte bare vide, hvor Marie Krogh havde sin fine broche fra.

*
**

Jeg lærte August og Marie Kroghs eksistens at kende i 2017 og var nærmest chokeret over, at jeg ikke havde kendt til dem før.

Hanne Sindbæk, journalist og forfatter

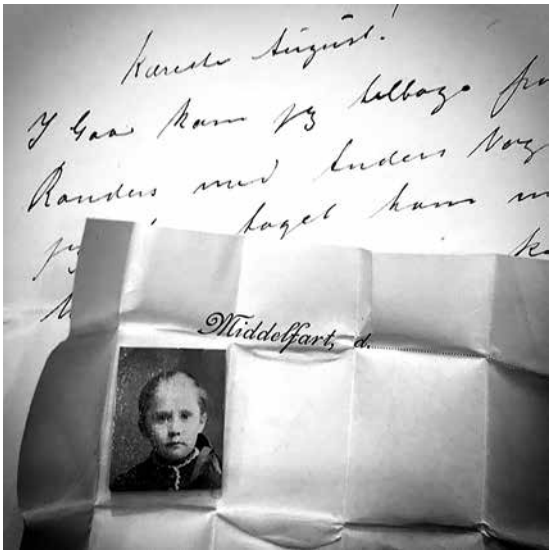

***

Der er ikke den folketælling, den kirkebog, den lokalavis, der ikke er blevet gennemtrawlet i min søgen efter Maries historie og personlighed.

Hanne Sindbæk, journalist og forfatter

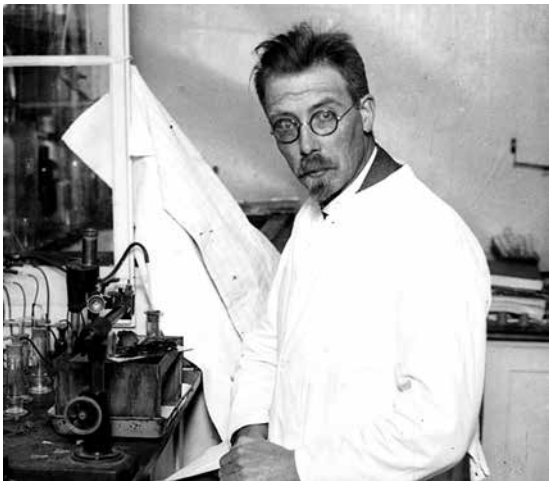

fik en ung mand fra en tætvævet familie til at emigrere så langt væk. Billeder og breve har givet mig en ide om, at hans depressioner måske ligefrem havde en årsag, for der er nemlig aldrig nogen kvinde i billedet. Men måske en mand?

Senere fortæller August og Maries barnebarn mig, at det med Johan havde han ikke tænkt på. Men den anden bror, Emil, mente han i øvrigt nok havde været homoseksuel. Og de tre Krogh-søstre havde ifølge familieoverleveringen ligefrem indgået en pagt med hinanden om at gøre en ende på det, hvis livet blev for svært.

Det er ikke så meget et svar på noget, som det er en åbning til tusind nye spørgsmål, der endnu rumsterer i mit baghoved.

Det er i høj grad sådan, min researchtid går. Mens jeg fra arkiver, bøger og samtaler med kloge mennesker samler informationer om August og Marie Krogh og deres liv, så opstår der uafladeligt nye digressioner, der lokker mig på afveje og omveje, der måske og måske ikke vil vise sig at være helt centrale i fortællingen.

Under alle omstændigheder efterlader det mig med et kluddermor-net af farvede tråde, som jeg med vekslende fortvivlelse forsøger at rede ud og lægge pænt til rette i min dropbox. Skal Fridas død have en mappe for sig? Skal den indgå i mappen med noter fra de år? Skal den

være i mappen af materiale til fortællingen om Nobelprisen? Det forekommer mig, at ligegyldigt hvor og hvordan jeg lægger den, så ender det som altid med, at jeg ikke kan finde oplysningerne, når jeg skal bruge dem, som nu for eksempel, hvor jeg sidder og skriver dette. Gudskelov for Mac'ens meget effektive søgefunktion. Mit arbejde er en evig kamp for at få en følelse af overblik. Som regel må jeg nøjes med glimt af overblikket og i stedet satse på, at helheden findes i detaljen.

Jeg lærte August og Marie Kroghs eksistens at kende i 2017 og var nærmest chokeret over, at jeg ikke havde kendt til dem før. Jeg lavede research til *De renfærdige*, som var en fortælling om Novo Nordisk gennem 100 år. I den spiller Krogh-parret en nøglerolle af den enkle årsag, at det var dem, der skaffede insulinopskriften til Danmark (fra Canada, der havde fundet på den), og som startede virksomheden. Men det var kun en meget lille del af deres imponerende livsværk. Det mest centrale materiale for min bog er det, jeg finder i de 81 kapsler, der udgør August og Marie Krogh-arkivet på Det Kongelige Bibliotek. Så det var noget af en streg i regningen, da det var coronalukket i fire – FIRE – måneder. Jeg stod nærmest og kradsede på døren og var lykkelig, da jeg endelig blev lukket ind igen.

Jeg kaster mig over August og Maries yndige kærlighedskorrespondance fra 1904. Især August skriver vidunderligt, og jeg forelsker mig helt i hans selvopfundne moderne form for retskrivning. Han trodser tidens regler og skriver ikke navneord med stort, medmindre de forekommer ham virkelig betydningsfulde. Han anser kommaer for spild af tid, ligesom der ikke er nogen grund til at bruge to bogstaver, når man har ét, der er dækkende. Han er storforbruger af bogstavet x, og jeg elsker det! Vi skal *så* meget have x ind i vores stavning igen og skrive strax i stedet for straks; exempel i stedet for eksempel – fortsæt selv. Nå, men det var et sidespor af de unyttige … August skriver levende, ofte og meget om, hvad han laver, tænker og tror, så han står tydeligt for mig. Marie derimod skriver meget lidt om sig selv. Hun er på kvindevis mere interesseret i andre, og det er en kamp for mig at hive hende ud af skyggen. Jeg har informationer nok til at vide, at hun ikke hører til derinde, men fortjener at komme helt ud i lyset og helt frem sammen med August i min bog.

Jeg har med en dybt engageret lokalhistorikers hjælp fundet alt, hvad der kan findes af faktuelle oplysninger om hendes barndom på Fyn. Der er ikke den folketælling, den kirkebog, den lokalavis, der ikke er blevet gennemtrawlet i min søgen efter Maries historie og personlighed. Jeg kender hendes mor, far, søskende. Jeg kender deres livsforløb, og jeg kender hendes lærer, som må have sået frøet af ambition i hende. Jeg begynder at have en ret tydelig fornemmelse af hende som kvinde. Hun var ikke optaget af penge og prestige. "Kærligheden til mennesker og kærligheden til sandheden er livets hovedhjørnesten." Det var den devise, både August og Marie levede efter. Hun var ligesom han i videnskabens og menneskenes tjeneste.

Så sidder jeg en dag som en af mange nyttige overspringshandlinger og kigger lidt på mine billeder af Marie. Jeg prøver at fornemme hende, da jeg pludselig studser over den broche, hun bærer. Er det ikke et Georg Jensen-smykke? Det ligner det i høj grad, og jeg ved, at Georg Jensen netop dér i 1900-tallets spæde begyndelse åbnede egen sølvsmedje i Bredgade, og den blev hurtigt det hotteste hotte. Havde nøjsomme Marie virkelig anskaffet sig en smart Georg Jensen-broche? Og hvorfor? Jamen jeg MÅ altså vide det, for det ændrer jo mit billede af hende. Jeg cykler ind til Georg Jensen på Amagertorv, for jeg ved, der er en ekspert i historiske smykker derinde. Den kompetente dame kigger i gamle mapper og konkluderer, at brochen ikke var i Georg Jensens sortiment.

"Han kan have lavet den efter tegning af Thorvald Bindesbøll," fortæller hun og understreger, at den stil – skønvirke – var meget populær dengang, så mange sølvsmede lavede den slags. Jeg spørger Bruun Rasmussens eksperter, der afviser, at det kan være Bindesbøll, men må-

ske en Mogens Ballin … Jeg hælder selv til, at det MÅ være noget Bindesbøll, og skriver til den ene og den anden ekspert. Mens jeg venter på svar, studerer jeg billeder af Marie. Hun har praktisk taget ingen smykker på. Ikke så meget som en vielsesring, kan jeg se, men på et par fotos fra USA, hvor hun er omringet af akademiske notabiliteter, spotter jeg en ring på hendes højre hånds pegefinger. Den sidder der ikke for pyntens skyld, men for prestigen. Det er nemlig en doktorring, kan jeg se, for det laurbærkransede Minervahoved på den er tydeligt. Jeg har ikke set ringen på nogen andre billeder og bliver klar over, at Marie bærer den på USA-turneen, for at de mange lærde, hun og August møder, skal forstå, at nok er hun med som Nobelpristagerens hustru, men hun er sandelig noget i egen ret; nemlig Danmarks fjerde kvindelige dr.med. Det blev hun i 1914, året inden hun sammen med alle andre danske kvinder fik stemmeret.

O.k., det var så et sidespor i sidesporet. Nogle fine, små tråde i aparte nuancer, der sætter farver på hendes personlighed. Men det var den fine broche, jeg kom fra, og spørgsmålet om, hvorfor Marie dog havde noget så ukarakteristisk ekstravagant. Billedet er taget af en professionel fotograf, men er udateret. Jeg ser på hende og vurderer, at hun er omkring de 30 år. Det kan være en morgengave fra August. Men da der ikke engang er vielsesringe til deres borgerlige bryllup, så er det ikke sandsynligt, at han har givet hende et smykke ved den lejlighed. Nej, nu har jeg det! Han har villet give hende et helt usædvanligt minde om en begivenhed, som begge regnede for noget af det fineste, nemlig akademiske præstationer. Det må være fra 1907, da hun 32 år gammel bliver kandidat i medicin. Ved den lejlighed er hun sikkert også blevet professionelt fotograferet, og det er det billede, jeg sidder og kigger på og tænker, at med den ranke holdning og det faste blik må det også være det billede, hendes svigerinde Frida siden refererer til som "dronningebilledet".

Hmmmm, hvordan arkiverer jeg alt det her, så jeg kan finde det igen? Hvor hører det hjemme i fortællingen? Kan jeg tillade mig at bruge det til at skrive en scene, hvor August giver hende brochen som gave efter hendes embedseksamen? Så kan jeg bagefter sende dem af sted på den rejse, som er typisk for deres måde at fejre ting på, nemlig en rejse til en videnskabelig kongres. Det sidste er fakta, det med brochen er en velunderbygget formodning. Hvor går grænsen for, hvad der er o.k. i den højere teksts tjeneste?

Det er den slags spørgsmål, jeg konstant tumler med, her lige inden skriveprocessen skal gå i gang for alvor. Og det piner mig, at den ekstravagante broche skal så tvivl om mit billede af Marie så sent i processen. Jeg er tilbage på Det Kongelige Bibliotek og læser lidt fraværende i breve til Marie fra "andre" – altså andre end mand, børn, svigerbørn og slægtninge. Jeg håber at finde nogle venindebreve fulde af spændende betroelser, der kan fortælle mig mere om, hvordan hun tænkte og var. Men jeg bliver skuffet. Altid skriver hun om andre, aldrig om sig selv. Men så dukker pludselig et brev op fra en dansk veninde, der bor i USA, der takker Marie for den fine gave; nemlig Maries egen broche! Hvad for noget? O.k., hun forærer simpelthen sin broche til veninden, der havde beundret den. O.k., så kender jeg Marie igen. Tror jeg i hvert fald.

Sådan foregår mit researcharbejde: I lange, seje træk og små, kvikke spring samler jeg et væld af mangefarvede tråde, der først indvikler sig, men som det forhåbentlig vil lykkes mig at rede ud og væve sammen til en gobelin så medrivende som Bayeux-tapetet. Jeg frygter dog – som altid – at det kommer til at ligne noget, Hanne fra 2. c har brikvævet nede i fritidshjemmet. ※

Fotos venligst stillet til rådighed af Hanne Sindbæk og Novo Nordisk Fonden.

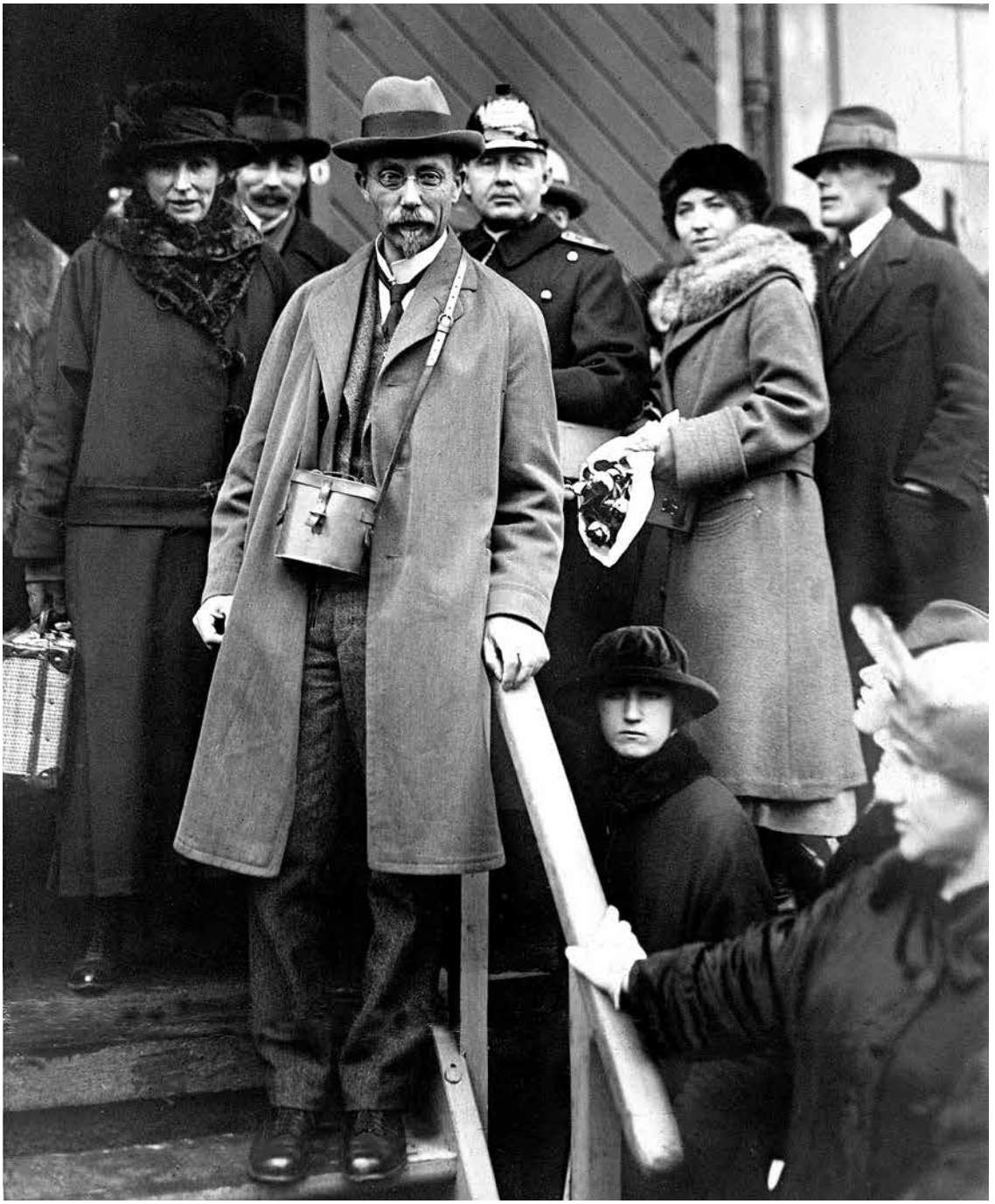

HANNE SINDBÆK er forfatter til en række anmelderroste biografier om især personligheder fra erhvervslivet, bl.a. Lars Seier Christensen, Herman Salling og senest alle personlighederne bag Novo Nordisk.

Grønspættebog til nye selvstændige

Oversætter **Ulla Lauridsen** skriver på sin blog, at hun er blevet 'så gammel og arrogant', at hun er begyndt at rådgive andre mennesker om, hvordan man kan starte som selvstændig i en ureguleret branche. Her svarer hun på fem generelle spørgsmål – læs selv videre på hendes blog.

AF ULLA LAURIDSEN

Hvad skal man overveje og evt. formulere, før man går i gang?

Jeg tror, det er et kæmpestort handicap, hvis man ikke selv er vokset op i en familie, hvor enten far eller mor drev en forretning. At være selvstændig er meget forskelligt fra at være lønmodtager. Som lønmodtager er man for eksempel vant til, at indtægten er kendt og falder på faste tidspunkter, og man har ofte et nærmere, mere venskabeligt forhold til sine kolleger og måske endda chefen, end jeg vil anbefale selvstændige at have til deres kunder. En lønmodtager tager lidt mere af sig selv med på arbejde, selvom man selvfølgelig også har en vis professionel facade dér.

Den nye selvstændige vil jeg absolut anbefale at overveje, hvilket professionelt image han eller hun vil projicere. Hvilket indtryk vil du give dine kunder og forretningsforbindelser, og hvordan vil du gøre det? Jeg beklager, hvis det lyder banalt, men det er sådan noget med at aflevere veludførte opgaver til tiden (eller før) og aldrig sende eller svare på en mail uden for almindelig arbejdstid på hverdage. Jeg kan sagtens finde på at skrive en mail i weekenden, men så fremdaterer jeg den til mandag morgen.

Som oversætter skal man også forstå, at man kommer ind på et helt ureguleret marked. Jeg har i oversætterrådgivningen oplevet, at mennesker, der kommer med en lønmodtagerbaggrund, slet ikke har kunnet forstå, at de vilkår, de fik tilbudt, ikke var reguleret på nogen måde, at der f.eks. ikke fandtes kollektive aftaler om honorering. Men sådan er det jo. Man må bare beslutte, hvad man vil stå model til, og så i øvrigt *hustle* for at finde bedre og bedre kunder. Der er ikke noget at blive sur over, man skal bare takke ja eller nej eller forhandle om det.

Skal man oprette firma og momsregistrere sig fra første dag?

Det kan jeg ikke helt svare på, for der er stor forskel på, hvad forskellige typer af kunder forventer. Men man er nødt til at sætte sig ind i alle reglerne, og der er masser af hjælp at hente, fordi politikerne er så forhippede på at få flere iværksættere. Kig på virk.dk og virksomhedsguiden.dk og kontakt dit lokale erhvervshus. SKAT kan også være en stor hjælp, og det er altid godt at høre, hvad kollegerne gør. Generelt skal man være forsigtig med at blive momsre-

gistreret, for så har man afskåret sig fra at få offentlig hjælp. Jeg vil tro, at man langt hen ad vejen kan klare sig med at være honorarlønnet, så man kan få supplerende dagpenge i opstartsfasen. Politikerne har heldigvis gjort det meget nemmere at være freelancer med supplerende dagpenge, end det var, da jeg startede som momsregistreret d. 1. juni 2006. Jeg ville i øvrigt ønske, at jeg havde ventet til 1. september, men jeg anede ikke, hvor svært det er at sælge noget til en virksomhed hen over sommeren.

Hvordan kombinerer man f.eks. litterære ambitioner og indtjening af en nogenlunde løn?

Bare som en start skal man slette ordet "løn" fra sit ordforråd. Man skal tænke i omsætning og overskud. Men ja, det er vigtigt at være opmærksom på, hvor det overskud, man skal leve af, skal komme fra. Jeg tror, at mange kreative iværksættere stykker indtægten sammen af mange dele, fra bibliotekspenge og legater til et lønnet deltidsjob og en masse usexede opgaver, som giver erfaring og bringer én i position til opgaver, man brænder mere for. Jeg har ikke tal på, hvor mange brugsanvisninger jeg har oversat fra dårligt engelsk i de første år.

Hvordan skaber man et netværk med kolleger og kunder – og hvordan bruger man det?

Man skal absolut have et netværk med sine kolleger. Dels er det ensomt at være soloselvstændig, og dels kan man hjælpe hinanden på mange måder. I forhold til prissætning og øvrig kutyme i branchen er det en enormt god idé at søge information hos etablerede kolleger, og de fleste hjælper med glæde. Hvis man er ny i en branche, tror man måske, at man opfattes som en konkurrent, men sådan er det ikke. De etablerede har typisk rigeligt at rive i, og det er samtidig i deres interesse, at de nye i deres uvidenhed ikke går ud og finder sig i helt horrible priser og forhold. Og så er folk i øvrigt generelt hjælpsomme og kollegiale. Jeg gjorde det helt forkert ved at forsøge mig med forskellige lokale, almene erhvervsnetværk, og det var intet værd, men tværtimod ret dyrt. Man har brug for noget mere branchespecifik snak og information, og her er DOF og DFF efter min mening uvurdérlige.

Hvordan skaffer man sig overblik over sin økonomi – indtægter, udgifter, likviditet?

Vores indtægter falder som tidligere nævnt ofte i store klumper og uregelmæssigt, og det må man jo lære at håndtere. Jeg har f.eks. i årevis sendt penge til SKAT, hver gang jeg fik bibliotekspenge, for de ubønhørligt tilbagevendende skatterater er noget af det, der trækker tænder ud. Der er nok ikke nogen one-size-fits-all-løsning bortset fra at være lidt fremsynet og se, hvor langt man kan strække sine honorarer ud i fremtiden. En af de vigtige "nøgler" til likviditet er også at få kunderne til at betale rettidigt, og det er der også nogle tips til i Grønspættebogen. ※

Læs mere på Ulla Lauridsens blog:
https://betydning.wordpress.com/2021/04/05/gronspaettebog-for-nye-oversaettere/

ULLA LAURIDSEN er selvstændig oversætter siden 2006 og tidligere formand for DOF, Dansk Oversætterforbund.

Den industrielle bog

Der er få industrielle **bogbinderier** tilbage i Danmark, fordi langt størstedelen af alle danske bøger bliver produceret i udlandet. Bogbinderierne overlever på færre, men mere eksklusive, bøger.

AF ULLA ABILDTRUP

Bogbinderi er et flere tusinde år gammelt håndværk, men i dag indbindes næsten alle bøger industrielt. Der er dog ikke mange bogbindere tilbage i Danmark. De store forlag har flyttet produktionen til Østeuropa og Asien, og da finanskrisen ramte, fulgte andre efter. Dermed tog de livet af mange danske bogbinderier og trykkerier, men Centrum Bogbinderi i Randers overlevede og er i dag Danmarks største. Virksomheden blev etableret i 1971 og er drevet af familien Justesen.

"Den industrielle bog kan være smuk ligesom den håndbundne, det handler om materialevalg og æstetik. Vi har for eksempel kollektionsprøver med forskellige stofprøver og et 'bibliotek' med indbundne bøger, som udgiverne kan lade sig inspirere af. Og så har vi ikke mindst årelang erfaring i at rådgive kunderne," fortæller Jan Justesen, medejer af Centrum Bogbinderi.

"Jeg vil anslå, at 80 procent af bøgerne i den danske forlagsbranche i dag bliver produceret i udlandet. Både store forlag og en lang række mindre er flyttet væk fra Danmark for at mindske produktionsomkostningerne. Lønningerne i for eksempel de baltiske lande er mellem en tredjedel og en femtedel af de danske. Desuden har Baltikum haft en støtteordning, hvor EU betalte 50 procent af udgifterne til nye maskiner. Selvom ordningen er ophørt, har de jo stadig maskinerne i mange år endnu, og der går lang tid, før lønningerne når dansk niveau," siger Jan Justesen. Selvom det er hans konkurrenter, er der ingen kritik fra Justesens side i forhold til kvaliteten hos de udenlandske producenter:

"Indbindingen er i orden, men når der sker fejl, kan de være lidt tungere at danse med på grund af sprog- og kulturforskelle. Det har jeg hørt fra flere forlag," siger Jan Justesen.

Kunderne vælger dyrere produkter

Det seneste år har danske bogbindere fået færre opgaver, til gengæld vælger kunderne dyrere produkter.

"Volumen falder, men stykprisen stiger, og dermed er vores omsætning stabil," fortæller Jan Justesen.

Det faktum handler ifølge Centrum Bogbinderi om, at der begynder at være en større opmærksomhed omkring dansk erhvervsliv, som har været hårdt ramt af corona, og også et ønske om at støtte produktion i Danmark.

Bogbinderiets maskiner efterligner det gamle håndværk, og forskellen på den industrielt fremstillede bog og den håndlavede er på mange måder mest opgavens størrelse, mener Jan Justesen.

”Flere og flere ønsker at få trykt i Danmark igen, selvom vores priser ligger 20-30 procent over de østeuropæiske. Det er naturligvis en høj merpris for store forlag med mange udgivelser, men udregnet på stykpris koster vores bøger kun to-tre kroner mere end bøger trykt i udlandet. For kunden i boghandlen, som står og skal give 299 kroner for en bog, har to-tre kroners prisforskel nok ikke den store betydning,” siger Jan Justesen.

Der er også en tendens til, at bogbinderne har fået nye kunder og ikke længere er helt så afhængige af forlagene.

”Vi bliver oftere og oftere kontaktet af virksomheder, der vil have lavet et specielt produkt. Det kan være store virksomheder som Bolia, Bestseller eller Lynggaard smykker, som vil have en bog om deres produkter og ønsker rådgivning om materialevalg, udformning m.m.”

”Det er kunder, der gerne vil skille sig ud

***

Den industrielle bog kan være smuk ligesom den håndbundne, det handler om materialevalg og æstetik.

Jan Justesen, Centrum Bogbinderi

Vi har forfattere, som kommer og overværer processen med at færdiggøre deres bøger og fortæller, at det er som at være med til en fødsel af noget, som ofte har været flere år undervejs

Jan Justesen, Centrum Bogbinderi

med et fysisk produkt. De ønsker et anderledes og mere eksklusivt markedsføringstiltag end almindelig annoncering. Det kan for eksempel være en hardcoverbog med guldtryk, som de kan have liggende i butikken, så kunden kan bladre i den. Bogen kan også være en gave til potentielle købere, hvis man har virkelig specielle ting til salg, eksempelvis en luksuslejlighed i København," fortæller Jan Justesen.

Flere vil gerne have et eksklusivt udseende

De nye kunder betyder, at Centrum Bogbinderi på trods af generel nedgang kan overleve.

"Vi har kunder fra hele landet, og mange kommer hertil for virkelig at nørde og træffe de helt rigtige valg til deres bog. Der kan være tale om en særlig farvenuance eller en speciel struktur i papiret. Selvom det selvfølgelig er et spørgsmål om smag og æstetik, kan vi rådgive i forhold til, hvilke materialer man kan bruge i bogen. Materialevalget afhænger også af bogens indhold. Er der for eksempel mange billeder, kan man med fordel vælge én type papir, mens andre typer papir egner sig særligt til andre typer indhold," siger Jan Justesen.

"Omslaget er jo blikfanget, og her er der også et utal af muligheder. Det kan være et traditionelt trykt omslag eller et omslag med forskellige lakker, stof eller læderovertræk. Vi laver også foliepræget tryk med guld eller sølv på omslaget, som man kender det fra salmebogen i kirkerne. Halvbind, hvor bindet er lavet med ryg af lærred, er også en mulighed, hvis man gerne vil have, at bogen skiller sig ud."

Der er en tendens til, at flere gerne vil have et eksklusivt udtryk på deres bog, og det kræver en bedre kvalitet. Centrum Bogbinderi får også forespørgsler på bøger, hvor ønsket er et gammeldags udseende.

"Nogle vil gerne have snitfarve som for eksempel guld på kanten af siderne, eller de ønsker, at kunden selv skal sprætte bogen op, som vi gjorde før i tiden. På vores bogbinderi syr vi også bøgerne i ryggen på vores maskiner, og forskellen på den industrielt fremstillede bog og den håndlavede er på mange måder mest opgavens størrelse, for vi kan stort set de samme teknikker med vores maskiner, som de gamle bogbindere lavede i hånden," siger Jan Justesen.

Han oplever også, at flere kunder gerne vil helt tæt på processen og produktionen.

"Vi har forfattere, som kommer og overværer processen med at færdiggøre deres bøger og fortæller, at det er som at være med til en fødsel af noget, som ofte har været flere år undervejs. Og så er det altså en fornøjelse at kunne præsentere dem for det færdige værk," siger Jan Justesen. ※

ULLA ABILDTRUP, journalist fra DJH, forfatter til thriller-krimien *Gul bi*, debatbogen *De udsatte* og fagbogen *Vi går til badminton*. Gennem mange år ansat på DR, nu freelancejournalist.

Markedsføring – har du set, at min bog er udkommet?

Din bog sælger ikke sig selv. Markedsføringen ved udgivelsen er alfa og omega for bogens salg, og det er ikke længere nok at sende pressemeddelelse og anmeldereksemplarer af sted til medier og til Dansk BiblioteksCenter for at få en lektørudtalelse. Der skal mere til.

AF DANSK FORFATTERFORENINGS JURIST, ANNE KOLDBÆK

Markedsføring, der batter, er tilrettelagt til den enkelte bog og skal kommunikere til målgruppen. Det er ikke den nemmeste markedsføring, da der ikke findes en opskrift. Det kræver kreativitet og knofedt at få kontakt til udvalgte personer på forskellig vis. Det er ikke nødvendigvis et spørgsmål om størst muligt budget – til gengæld er det en kæmpe fordel, hvis du selv kan og vil bidrage. Læs f.eks. Louise Winthers erfaringer i Forfatteren 02-2021: "Udgives, koste hvad det vil".

Det gælder også traditionelle forlagsudgivelser, hvor markedsføringen ellers er/har været forlagets gebet.

Standardformuleringen i forlagskontrakter har længe lydt: "Forlæggeren forpligter sig til at sørge for, at værket markedsføres på sædvanlig måde under hensyn til værkets karakter, afsætningsmuligheder og øvrige omstændigheder." Og hvad kan du bruge den til? Intet. Derimod kan forlaget bruge den til at gøre, hvad de vil. Uanset hvad kan forlaget altid bagefter henvise til, at deres forventninger til bogens salg gjorde, at det ikke var økonomisk forsvarligt at gøre mere. Bogen solgte jo ikke særlig godt (!).

Dansk Forfatterforening har en anbefalet tilføjelse, der passer til alle forlagskontrakter: "Senest 14 dage før udgivelsen sender forlaget en oversigt over de planlagte markedsføringstiltag til forfatteren."

Der burde ikke være indsigelser mod denne tilføjelse. Den sætter ikke specifikke krav til forlagets markedsføring, og hvordan vil forlaget begrunde, at du IKKE skal informeres om, hvad forlaget har tænkt sig at gøre for dig og din bog lige om lidt?

Bestemmelsen betyder i al sin beskedenhed, at du har krav på at blive informeret før udgivelsen. Den giver dig rygdækning for at henvende dig til forlaget, også tidligere i processen, for at få indflydelse og give ideer. Din involvering giver dig viden, erfaring og mod til at bidrage mere til markedsføringen i dine næste bøger, og måske efterhånden også til at kræve, at forlaget som minimum afsætter et bestemt beløb til markedsføring. ※

OBS: JURISTEN HAR FÅET NY MAIL – SKRIV TIL ANNE KOLDBÆK PÅ JURA@DANSKFORFATTERFORENING.DK

SPØRG DANSK FORFATTERFORENING OM ALT

Hvis du har faglige spørgsmål eller spørgsmål angående foreningen, dens lokaler og historie, så skriv.

KALENDER

KVINDELIGE FORFATTERE

Charlotte Strandgaard & Johanne Kirstine Fall
Torsdag d. 25. november kl. 19-21
Charlotte Strandgaard og Johanne Kirstine Fall er bogaktuelle med brevvekslingen *Stræk din krop mod min*. Mød dem i en åbenhjertig samtale om deres værker, tiden, deres inspiration og de temaer, der optager dem.
Arrangementet er åbent for alle. Gæster: entré 50 kr.

HAIKUGRUPPEN

Årsmøde
Søndag d. 10. oktober kl. 12.30
Dagsorden ifølge vedtægter
Årsmødet er kun for medlemmer af Haikugruppen
Kl. 13.30 fejres gruppens tyveårs jubilæum – og det er for alle.
Kl. 13.30-14 – Niels Kjær
Kl. 14-14.30 Thorvald Berthelsen
Derefter præsentation af *De fandens mælkebøtter*, en jubilæumsantologi.
Derefter er der vin og kage samt kontakt over nettet med engelske haikudigtere.
Tilmelding senest søndag d. 3. oktober på post@ravnerockforlaget.dk

DOF

Hieronymusdagen
Torsdag d. 30. september kl. 14-18
Den internationale oversætterdag i København – Ti år med Hieronymus, Søndre Campus, KU, Karen Blixens Plads, 2300 Kbh. S
Gratis adgang, men kræver tilmelding: https://hieronymusdagen.ku.dk/

F-GRUPPEN

Medlemsmøde
Mandag d. 11.oktober kl. 16-18
Mød styrelsen og hinanden

Medlemsmøde i Aarhus
Torsdag d. 21. oktober kl. 17-19
Mød styrelsen og hinanden
Godsbanen – Skovgaardsgade 3F, 8000 Aarhus
Gratis for alle medlemmer af F

Faglitterær salon
Torsdag d. 21. oktober kl. 19-20
Mød Rubina Raja, professor i klassisk arkæologi og leder af grundforskningscentret *Centre for Urban Network Evolutions* (UrbNet) ved Aarhus Universitet, der er støttet af Danmarks Grundforskningsfond.
Sted: Godsbanen – Skovgaardsgade 3F, 8000 Aarhus
Gratis for alle medlemmer af F

F på Bogforum
Fredag d. 5. til søndag d. 7. november
Den faglitterære gruppe er på Bogforum 2021 med Stand E Syd-004.
Standen skal vise publikum, at vi er til og skriver læseværdig litteratur. Gennem alle tre dage er der oplæg og aktiviteter på standen.
Standen ligger ved Bellascenen, hvorfra Den faglitterære Pris 2021 bliver uddelt fredag kl. 15.
Bella Center, København

S-GRUPPEN

Fyraftensmøde:
Fredag d. 1. oktober kl. 16-18.30
Jurist Anne Koldbæk om kontrakternes faldgruber, fif til forhandling og tendenser

Kreativ proces
Torsdag d. 7. oktober kl. 19-21
Ditte Steensballe
For S-medlemmer, tilmelding hos Birte Kont: birtekont@mail.tele.dk

Fyraftensmøde
Fredag d. 12. november kl. 16-18.30
Lise Villadsen og Anne Cathrine Bomann fra podcasten 'Bogskaberiet'

Den skønlitterære gruppe holder møde i Gråsten
Fredag d. 12. november kl. 13-21
Kl. 13.30-14.30 orienterer DFF's jurist, Anne Koldbæk, om bl.a. kontrakter
15-16.30: Debat
16.45-18: Jane Mondrup om litteraturtræffet Vilde verdener
18: Aftensmad og hygge
Medlemmer af Dansk Forfatterforening – ikke kun skønlitterære – fra Midt-, Syd- og Sønderjylland er velkomne til dagsmødet. Det foregår på Rønshoved Højskole.

Fyraftensmøde
Fredag d. 3. december kl. 16-18.30
Program på vej!

BU-GRUPPEN

Fra idé til bog
Mandag d. 15. november kl. 19-21.30
Kom og hør tre af BU-gruppens medlemmer fortælle om tilblivelsen af en af deres seneste bøger.
Malene Sølvsten: *Ravnenes hvisken*
Anne Sofie Hammer: *Jeg tæller mine skridt*
Inge Duelund og Gitte Gade: *Claras bog*
Tilmelding senest fredag d. 12. november til Birde Poulsen: mail@birde.dk

S-GRUPPEN

KOM IND I VÆRKSTEDET – et nyt initiativ fra S-gruppen

For at dække et formodet behov mellem Forfatterforeningens nuværende tilbud om "Kom og skriv" og "Manuskriptstøtte" stiller vi et par timers åbent rum til rådighed for fagligt modspil til et igangværende arbejde fire gange om året med start fra mandag den 27. sept. kl. 19-21.
I VÆRKSTEDET kan du komme med et aktuelt problem, som du har behov for at formulere og vende med andre i et skrivefagligt forum. Du kan melde dig som aktiv deltager eller som lyttende responsgiver. Hensigten er, at aftenerne fungerer som et åbent, fagligt-socialt diskussions- og inspirationsrum, hvor du kan forvente at få saglig kritik og sparring på dit igangværende arbejde og opleve at få noget med dig hjem. Kun for S-medlemmer. Tilmelding til første gang senest mandag d. 20. september til birtekont@mail.tele.dk Ud fra emnet i ansøgningen vurderer vi, hvornår du kan komme med som aktiv. Der er formentlig rum til tre emner/aktive deltagere pr. gang og ca. 30 min. til hver.

LEGATER

DANSK FORFATTERFORENINGS UNDERSTØTTELSESFOND

TIL UDDELING: Der uddeles flere portioner, men den samlede uddelingssum er 35.000 kr.
ANSØGNINGSFRIST: Ansøgningen skal være Dansk Forfatterforening i hænde senest tirsdag d. 19. oktober 2021 kl. 12.
FIND FORMÅL OG BETINGELSER PÅ WWW. DANSKFORFATTERFORENING.DK

FORFATTEREN AXEL THOMSENS ENKELEGAT

TIL UDDELING: Der uddeles i flere mindre portioner, men den samlede uddelingssum er 25.000 kr.
ANSØGNINGSFRIST: Ansøgningen skal være Dansk Forfatterforening i hænde senest tirsdag d. 19. oktober 2021 kl. 12.
FIND FORMÅL OG BETINGELSER PÅ WWW. DANSKFORFATTERFORENING.DK

NYE MEDLEMMER

Eva Parum
København
Senest udgivne titel:
Guld på gaden,
Byens Forlag, 2021

Marie Groth Bastiansen, DOF
København
Senest oversatte titel:
Vores døde verden,
Forlaget Silkefyret, 2020

Jørgen Løvgren Løvgret, F, S
Stenlille
Senest udgivne titel:
Kære Vincent, Mellemgaard, 2021

Sira Stampe, BU, Illu., kvindegruppen
Frederiksberg
Senest udgivne titel: *Magda vil hellere lege*, Høst & Søn, 2020

Martin Schmidt, F, Nærum
Senest udgivne titel: *Livet er en gave*, People's Press, 2012

Susanna Søberg
Rungsted Kyst
Senest udgivne titel: *Hop i havet*, Grønningen 1, 2019

Ane Gudrun Øhrberg, BU, Illu.
Allingåbro
Senest udgivne titel:
Fire Finurlige Fortællinger,
Forlaget Petunia, 2021

James Clausen, F, Senior
Kongens Lyngby
Senest udgivne titel:
Barnets tarv, ønsker og behov,
Forlaget Sema, 2019

Emilie Melgaard Jacobsen,
BU, Illu.
Helsingør
Senest udgivne titel:
Natbjørnen Tjugga og Ræven Sally, Aronsen, 2021

Mogens Flemming Jensen, F
Rønne
Senest udgivne titel:
Helleristninger som solkalendere i bronzealderen,
William Dam, 2020

Hans Henrik Appel, F
Senest udgivne titel:
Barrison-feberen,
Haase Forlag, 2020

Kirstine K. Høgsbro, S
Frederiksberg
Senest udgivne titel:
Med hensyn til at blive ny,
Grønningen 1, 2021

Lone Holm
Støvring
Senest udgivne titel:
Vejen tilbage, Forfatterskabet, 2020

Karen Marie Kirt Strandbygaard, S
København
Senest udgivne titel:
Noget du ikke ved om længsel,
People's, 2021

Kristina Bøcher, BU,
StORD-strømmen
Næstved
Senest udgivne titel:
Lange Jørgen,
Forfatterskabet, 2020

Andrea Bak
Senest udgivne titel:
Hører du overhovedet efter?!,
People's, 2021

Christine Marstrand, F
Frederiksberg
Senest udgivne titel:
Vejen mellem Elstir og Vinteuil,
Multivers, 2018

Karen Inge Nielsen, S
Dianalund
Senest udgivne titel:
Færgemanden, DreamLitt, 2020

Sofie Boysen, BU, DOF
København
Senest udgivne titel:
En lille hvid løgn, Carlsen, 2021

Walther Rebernik, S
Snekkersten
Senest udgivne titel:
Jæger, Byens Forlag, 2019

Erik Dekov, F
København
Senest udgivne titel: *Moms, Energi, Lønsum*, Karnov Group Denmark A/S, 2014

Marlene Spanger
København
Senest udgivne titel:
Migranternes mobilitet, Aalborg Universitetsforlag, 2020

Peder Worning, F
København
Senest udgivne titel: *Der er flere bakterier i et gram lort end der er mennesker i verden*,
FADL, 2014

Søren Staal Balslev, S
Senest udgivne titel:
De rensede, Kandor, 2019

Torben Ikeda Pedersen, S
Senest udgivne titel:
Ej blot til lyst, BoD, 2021

Dorte Andersson, DOF
Senest oversatte titel:
Med kærlig hilsen, Flamingo, 2021

Lilja Scherfig, BU
Frederiksberg
Senest udgivne titel:
Drengen uden øre, Jensen & Dalgaard, 2021

DANSK FORFATTER FORENING

Dansk Forfatterforening Strandgade 6, stuen, 1401 København K Tlf.: 3295 5100
Fax: 3254 0115
Tlf.-tid:
man.-tors. 10-12 og 13-15. Fredag lukket.
df@danskforfatterforening.dk
www.danskforfatterforening.dk

Formand: Morten Visby
formand@danskforfatterforening.dk

Jurist: Anne Koldbæk
jura@danskforfatterforening.dk
Kontortid: Tirs.-tors.
kl. 10-12 og 13-15

Bogholderi:
Trine Larsen bogholderi@danskforfatterforening.dk

Medlemsadministration m.m.:
Nena Wiinstedt (sekretær) df@danskforfatterforening.dk,
Anna Ida Häggquist assistance@danskforfatterforening.dk,
Lotte Foged, (projektkoordinator) blixen@danskforfatterforening.dk,
Sine Löfström Antonisen medlemsservice@danskforfatterforening.dk

Sekretariatsleder og webredaktør (barselsvikar):
Jo Hermann
jo@danskforfatterforening.dk

Kursussekretær:
Anne-Sophie Lunding-Sørensen
kursus@danskforfatterforening.dk
Tlf.-tid: tors.
kl. 10-12 og 13-15.

Bestyrelsen:
Morten Visby (fmd.), Anne Sofie Hammer (næstfmd.), , Henrik Poulsen, Poul Lynggaard Damgaard, Christine Tjalve, Juliane Wammen, Lise Bidstrup, Stephanie Caruana
OBS: I skrivende stund er der ikke afholdt Generalforsamling 2021, og vi kender derfor ikke navnene på de urvalgte medlemmer af bestyrelsen.

Gruppernes styrelser:
S-gruppen
Stephanie Caruana (fmd.)
Birte Kont (næstfmd.)
Christine Tjalve
Frode Z. Olsen
Anne Nielsen
Anne Hjælmsø
Martin Holmslykke
Harald Havsteen-Mikkelsen (suppl.)
Anne Zenon (suppl.)
BU-gruppen
Lise Bidstrup (konstitueret fmd.)
Inge Duelund Nielsen
Sally Altschuler
Anne Sofie Hammer
Lise Jacobsen Qvistgaard
Jette Rydahl Sørensen
Anna Bridgwater
Birgitte Bregnedal
Kim Langer (suppl.)
Gunnar Wille (suppl.)
Tove Krebs Lange (Illustratorgruppen)
Illustratorgruppen
(under BU)
Marie Priem (fmd.)
Bente Bech
Jan Mogensen
Jesper Tom-Petersen
Line Malling Schmidt
Tomas Björnsson
Lilian Brøgger
Zarah Juul
L-gruppen
Poul Lynggaard Damgaard (fmd.)
Daniel Boysen
René Sandberg
Jesper Rugård
Linda Karen Prahl Jørgensen
Cindy Lynn Brown (1.-suppl.)
Kirsten Marthedal (2.-suppl.)
Kenneth Krabat (3.-suppl.)
F-gruppen
Henrik Poulsen (fmd.)
Anne Rosenskjold Nordvig (næstfmd.)
Kaare Øster
Anne Hedeager Krag
Charlotte Langkilde
Jørgen Burchardt
Tommy P. Christensen (suppl.)
Per Bregengaard (revisor)
Helle Asgaard (revisorsuppl.)
DOF
Juliane Wammen (fmd.)
François-Eric Grodin (næstfmd.)
Birthe Lundsgaard
Signe Lyng
Siri Nordborg Møller
Nanna Katrine Lund
Jakob Levinsen
Uschi Tech (suppl.)
Rasmus Hastrup (suppl.)
Haikugruppen
Helge Krarup (konstitueret fmd. helgekrarup@gmail.com)
Kvindelige forfattere i DFF
Birte Kont (birtekont@mail.tele.dk)
Læremiddelgruppen
Henrik Poulsen (fmd. henrik@henrikpoulsen.com)
Seniorgruppen i DFF
Benny Pedersen (fmd. bpe1954@gmail.com)
StORDstrømmen i DFF Kontaktperson:
Lone Ayo Rytsel (Lone@lonerytsel.dk)
Aarhus-gruppen i DFF
Gunvor Ganer Krejberg
(fmd. info@gunvorganerkrejberg)

POST B
PP DANMARK

Portfolio

Salma Ahmad, din børneroman *Uden mor* handler om kærlighed, sorg og savn – hvor fandt du din ide og inspiration til bogen?
Allerede som barn var jeg optaget af tanker om livet og døden, måske på grund af min tro, men jeg har også flere veninder, som har mistet en forælder – eller begge forældre. Det endelige skub fik jeg efter at være kommet hjem fra pilgrimsrejse til Mekka. Jeg havde en række projekter liggende, men ingen var gjort færdige. Jeg længtes efter at gøre noget færdigt og bad til Gud om at kunne gøre det – og så fik jeg skrevet *Uden mor*.

Var det en svær proces?
Ja, jeg havde vel skrevet på den i seks år, skrevet om og om. I lange perioder lod jeg den ligge, og når jeg så vendte tilbage til den, var der ofte faldet noget på plads for mig – i min underbevidsthed, mens jeg arbejdede på noget andet.

Hvad skriver du på nu?
Jeg skriver på en børnebog om … ja, lad os bare sige, at den handler om en pige og hendes bussemænd. Det er en anderledes fortælling end *Uden mor*, den er humoristisk og lettere. Jeg har brug for og kan lide at veksle mellem forskellige genrer og former. Det er ret typisk for mig, og jeg har altid flere ting i gang på samme tid. I øjeblikket også noget for voksne.

Hvordan er dine skrivevaner – skriver du på bestemte tidspunkter eller dage?
Jeg har ikke bestemte rutiner, og på et tidspunkt prøvede jeg at sætte nogle regler op for mig selv. Det fungerede slet ikke, men jeg skriver tit og bedst om aftenen. Jeg er B-menneske. Det er der, jeg har lyst til at skrive og er mest inspireret.

Hvornår begyndte du at skrive?
Jeg har altid skrevet, og har også gået på forskellige skrivekurser. Der har jeg mødt andre skrivende, og jeg er i en skrivegruppe. Vi er fire, der mødes en gang om måneden, hvor vi gennemgår og kommenterer hinandens tekster. Det er givende, ja, men også nødvendigt at lade andre læse med. Og vi kender hinanden og hinandens skrivestil.

SALMA AHMAD debuterede i 2019 med børneromanen *Uden mor* på forlaget Vild Maskine, og hun arbejder i øjeblikket på flere manuskripter. *Uden mor* er gennemillustreret af Runa Steppinge.